

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

**Vliv neziskových organizací na uplatňování principů
místní Agendy 21 v místní samosprávě**

Bc. Zuzana Daněčková

Diplomová práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Zuzana Daněčková**
Osobní číslo: **E110108**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Vliv neziskových organizací na uplatňování principů místní Agendy 21 v místní samosprávě**
Zadávající katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Neziskové organizace jsou důležitou součástí místních i regionálních struktur. Často přinášejí místní samosprávě nové podněty a přístupy k problémům. Cílem diplomové práce je zhodnotit, jak neziskové organizace přispívají k naplňování cílů místní Agendy 21 na místní úrovni.

Rešerše odborné literatury.

Stanovení cíle práce a hypotézy.

Teoretická východiska udržitelného rozvoje.

Role neziskového sektoru v rozvoji regionu.

Aplikace místní Agendy 21 v podmínkách ČR.

Zhodnocení situace ve vybraném regionu.

Návrh zlepšení spolupráce neziskových organizací s místní samosprávou.

Formulace závěrů a doporučení.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Agenda 21: český překlad textu části Přílohy II dokumentu Report of the United Nations Conference on Environment and Development Rio de Janeiro, 3-14 June 1992. [Praha]: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 1998. 328 s. ISBN 80-7212-039-5.
BELL, Simon; MORSE, Stephen. Measuring Sustainability : Learning From Doing. United Kingdom : Earthscan Ltd , 2003. 208 s. ISBN -13:9781853838392.
DUŠEK, Jiří a PÁNA, Lubomír. Zdravá města a místní Agenda 21. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. 144 s. Studijní text. ISBN 978-80-87472-07-1.
KAŠPAR, Jakub; MAREK, Jiří. Příručka pro mapování kvality místních Agend 21. MŽP ČR. 2005. ISBN 80-7212-379-3.
Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni. [Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky], 2003. [105] s. ISBN 80-7212-505-2.
RÁZGOVÁ, Eva. Města a obce 21. století: největší experti na místní problémy jsou místní obyvatelé. Praha: Ústav pro ekopolitiku, [2000]. 35 s.
REITSCHMIEDOVÁ, Alena. Práce s veřejností a místní Agenda 21. 1. vyd. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR, 1998. 88 s. Ekologická výchova a práce s veřejností v obci; 3. ISBN 80-7212-047-6.
ZAHÁLKA, Jaroslav et al. "Kuchařka" námětů a příkladů pro místní agendu 21 v Ústeckém kraji. [Horní Maršov]: Středisko ekologické výchovy SEVER, 2006. 59 s. ISBN 80-86838-11-0

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Martin Maštálka, Ph.D.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd
Datum zadání diplomové práce: 30. září 2012
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2013

doc. Ing. Renata Mysková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Krafcová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Bc. Zuzana Daněčková

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří byli nápomocni při tvorbě této práce, zejména svému vedoucímu panu Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D. za vstřícný přístup a cenné rady, jež pomohly k vytvoření této diplomové práce, i všem respondentům, kteří vyplnili dotazník a umožnili mi tak zpracovat toto téma.

Velký dík patří i mé rodině a blízkému okolí za podporu a trpělivost nejen při vzniku této práce, ale během celého mého studia.

ANOTACE

Tato diplomová práce v první části vymezuje udržitelný rozvoj, zabývá se místní Agendou 21 v České republice a dotýká se také základních charakteristik neziskových organizací. V druhé části se zaměřuje na problematiku v konkrétním regionu a analyzuje vztah neziskových organizací s implementací místní Agendy 21 místní samosprávou.

KLÍČOVÁ SLOVA

místní Agenda 21, udržitelný rozvoj, nezisková organizace, místní samospráva

TITLE

Impact of non-profit organizations on application of Local Agenda 21 principles in municipalities

ANNOTATION

In the first part, this thesis defines sustainable development, Local Agenda 21 and elaborates on the non-profit organizations in the Czech republic. The second part is focused on the situation in a selected region of the Czech republic and analyses the impact of non-profit organizations on the implementation of the Local Agenda 21 in this region.

KEYWORDS

Local Agenda 21, sustainable development, non-profit organization, municipalities

Obsah

Úvod	11
1. Udržitelný rozvoj	13
2. Agenda 21	16
3. Místní Agenda 21	18
3.1. Místní Agenda 21 v podmínkách České republiky	19
3.1.1. Historie, současnost a budoucnost	19
3.1.2. Aplikace MA21	20
3.1.3. Kritéria místní Agendy 21	23
3.1.4. Financování MA21	29
4. Vymezení neziskového sektoru	29
4.1. Charakteristika neziskových organizací	31
4.2. Role neziskového sektoru v regionu	32
Shrnutí teoretické části	34
5. Vliv neziskových organizací na uplatňování principů MA21 v místní samosprávě ve vybraném regionu	35
5.1 Charakteristika vybraného regionu	36
5.2 Vyhodnocení šetření	36
5.2.1 Neziskové organizace působící v obcích uplatňujících místní Agendu 21	37
5.2.2 Neziskové organizace působící v obcích, které neuplatňují místní Agendu 21	42
5.2.3 Místní samospráva aplikující místní Agendu 21	46
5.2.4 Místní samospráva bez uplatňování principů místní Agendy 21	51
5.3 Zhodnocení a doporučení	56
5.4 Náměty ke zlepšení	64
Závěr	66
Zdroje	68
Tištěná literatura	68
Ostatní zdroje	69
Příloha A: dotazník	
Příloha B: Mapa ČR s přehledem obcí aplikujících MA21 na různé úrovni	

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Kritéria Kategorie "Zájemci"	24
Tabulka 2 Kritéria kategorie D	25
Tabulka 3 Kritéria kategorie C	26
Tabulka 4 Kritéria kategorie B	27
Tabulka 5 Kritéria kategorie A	28
Tabulka 6 Rozdělení municipalit uplatňujících MA21 dle kritérií v roce 2012 v České republice	28
Tabulka 7 Počet akcí pořádaných jednotlivými neziskovými organizacemi včetně jejího zaměření.....	39

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Propojení 3 pilířů udržitelného rozvoje	14
Obrázek 2 Členění národního hospodářství.....	29
Obrázek 3 Členění národního hospodářství podle Pestoffa.....	30
Obrázek 4 Mapa zvoleného regionu	36
Obrázek 5 Návratnost dotazníku	37
Obrázek 6 Délka působení jednotlivých neziskových organizací v oblastech aplikujících místní Agendu 21	38
Obrázek 7 Způsoby, kterými získávají neziskové organizace od místních samospráv informace o dění v obci	40
Obrázek 8 Změnil se prostor k debatám s místní samosprávou aplikací místní Agendy 21? ..	41
Obrázek 9 Počet neziskových organizací v daném oboru činnosti (působících v oblastech, kde není uplatňována MA21)	42
Obrázek 10 Rozdělení neziskových organizací dle velikosti členské základny.....	43
Obrázek 11 Forma komunikace místní samosprávy s neziskovými organizacemi v oblastech, kde není zavedena MA21	44
Obrázek 12 Způsoby ovlivňování veřejné politiky v oblastech, kde není uplatňována MA21	45
Obrázek 13 Spolupracujete s místní samosprávou při rozhodování o dění a vývoji v obci/regionu?	46
Obrázek 14 Forma zveřejňování informací místní samosprávou uplatňující místní Agendu 21	47
Obrázek 15 Způsoby ovlivňování veřejné politiky neziskovými organizacemi v oblastech, kde je MA21 aplikována	49
Obrázek 16 Důležitost velikosti neziskové organizace při jednání s místní samosprávou v regionech s MA21	50
Obrázek 17 Impulsy k zavedení místní Agendy 21	51
Obrázek 18 Četnost spolupráce místních samospráv a neziskových organizací v oblastech bez MA21	52

Obrázek 19 Forma komunikace MS s NO v oblastech bez místní Agendy 21	53
Obrázek 20 Považujete neziskové organizace za rovnocenného partnera?.....	54
Obrázek 21 Jakými nedostatky se vyznačují neziskové organizace působící ve vaší obci/v regionu?	55
Obrázek 22 Znáte principy místní Agendy 21?.....	56
Obrázek 23 Porovnání neziskových organizací a oblastí jejich působení.....	57
Obrázek 24 Formy jednání místních samospráv s neziskovými organizacemi.....	58
Obrázek 25 Četnost komunikace místní samosprávy s neziskovými organizacemi	59
Obrázek 26 Existuje rovnocenné partnerství mezi místní samosprávou a neziskovými organizacemi?.....	60
Obrázek 27 Máte pocit, že je vliv neziskových organizací závislý na změnách v zastupitelstvu?	61
Obrázek 28 Daří se neziskovým organizacím úspěšně ovlivňovat rozhodování na obecní úrovni?.....	63

SEZNAM ZKRATEK

CENIA	Česká informační agentura životního prostředí
ČR	Česká republika
MA21	místní Agenda 21
MS	místní samospráva
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NO	nezisková organizace
OSN	Organizace spojených národů

Úvod

Vliv místní Agendy 21 na prostředí české společnosti a její podíl na formování a řízení tohoto prostředí dosáhly od doby její počáteční aplikace velkého rozvoje. Obce, regiony a jiné subjekty se postupně stále přidávají do tohoto systému a přijímají principy místní Agendy 21 za své. Tato práce pojednává nejen o významu a důležitosti kooperace mezi neziskovými organizacemi a místní samosprávou, ale rozebírá jejich podstatu, funkce a roli v regionálním rozvoji. Zároveň se zabývá principy udržitelného rozvoje, vznikem Agendy 21 a také charakterem, mechanismem a rozvojem místní Agendy 21. Za zdroj informací subjektům zajímavícím se o tuto oblast slouží různé metodiky vydávané orgány ČR nebo publikace zpracované k tomuto tématu. Tato literatura byla využita i ke zpracování této diplomové práce. Použitá základní literatura vychází převážně z českých zdrojů, jelikož zahraniční autoři se nezabývají situací Agendy 21 na místní úrovni v České republice.

Toto téma si autorka vybrala z důvodu, že má vlastní zkušenosti se spoluprací s několika místními samosprávami a je si vědoma, že jejich přístupy k neziskovým organizacím se vzájemně výrazně liší. Na téma místní Agendy 21 v českém prostředí vznikají bakalářské a diplomové práce, které se převážně zabývají úspěšností Agendy 21 v konkrétní obci či regionu, ale autorka nedohledala žádnou, která by byla zpracována z pohledu neziskových organizací a jejich možnosti ovlivnit vývoj místní Agendy 21. Přitom je autorka toho názoru, že kvalitní spolupráce neziskových organizací a místních samospráv je jedním z klíčových momentů, pokud chce obec rozvíjet svůj potenciál podle potřeb občanů.

Přestože je každá místní Agenda 21 unikátní, lze vysledovat společné prvky a podmínky jejich procesů, které musí být splněny, aby byla místní Agenda funkční. Těmito společnými podmínkami se zabývá teoretická část této práce. Jedná se především o zajištění dlouhodobých podmínek pro kvalitní život v každé obci, přičemž nezáleží na tom, kdo je iniciátorem jejich zlepšování. Může to být jak místní správa, tak jakákoliv nevládní organizace či skupina lidí, kterým na vývoji jejich obce záleží.

Druhá část této práce je již zaměřena na konkrétní analýzu situace ve vybraném regionu, a to konkrétně v prostředí východní části Prahy a části přiléhajícího Středočeského kraje. Bude zjišťováno, zdali neziskové organizace mají vliv na rozhodování místní samosprávy a na ovlivnění vývoje principů místní Agendy 21.

Cílem této práce je odpověď na otázku, jaký je vliv neziskových organizací na uplatňování principů místní Agendy 21 v místní samosprávě. Předem je ale zřejmé, že výzkum bude částečně ovlivněn lidským faktorem, omezeným počtem místních samospráv aplikujících místní Agendu 21 ve vybraném regionu a ochotou spolupracovat s autorkou při získávání odpovědí na konkrétní otázky, dle kterých bude posuzováno, zda neziskové organizace mohou nějak ovlivnit místní Agendu 21 a v jaké míře. Ze získaných výsledků autorka utvoří závěry a navrhne několik možností, jak by mohl být vliv neziskových organizací ještě posílen proti současnému stavu.

Autorka nejen dle svých zkušeností předpokládá, že neziskové organizace mají malý vliv, pokud chtějí nějak změnit směr vývoje obce či regionu, ve kterém jsou aktivní. Ať už z důvodu, že nemají tak silnou členskou základnu, obvykle totiž zastupují menší okruh místních obyvatel či je místní samospráva nepovažuje za rovnocenného partnera. V praktické části budou proto porovnávány vztahy neziskových organizací s místními samosprávami, které aplikují místní Agendu 21 i s těmi, které tyto principy neznají. Z tohoto šetření bude zjištěno, zda jsou mezi nimi zachytitelné a k posouzení využitelné rozdíly a jaký je celkový společenský vliv neziskových organizací.

1. Udržitelný rozvoj

Pro pochopení pojmu místní Agenda 21 je potřeba si nejprve si definovat význam pojmu udržitelného rozvoje, z kterého místní Agenda 21 vychází.

Poslední dvě století přinesla největší změny života lidstva v průběhu jeho vývoje. Vědecké objevy, rozvoj průmyslu, nových energií a technologií zcela změnily naše životy. Vedle jednoznačně pozitivních vlivů však tyto změny přináší s sebou i negativa, z nichž je možné zmínit zhoršování životního prostředí, rychlou spotřebu nerostných surovin, zvětšování sociálních rozdílů a kontrast životního stylu vyspělých průmyslových států a rozvojového světa.

Skutečností, že hranice pokroku jsou omezené, se v minulosti věnovalo mnoho filozofů-teoretiků, prakticky se touto otázkou začaly zabývat mezinárodní instituce v druhé polovině 20. století. Za zmínku stojí kniha Meze růstu (The Limits to Growth), která roku 1972 konstatovala nemožnost nekonečného růstu a upozornila na omezenost zdrojů planety Země [3; str. 30]. Dalším významným dokumentem v oblasti udržitelného rozvoje byla zpráva Naše společná budoucnost, kterou roku 1987 vypracovala Světová komise pro životní prostředí a rozvoj při OSN. Zde se můžeme setkat s jednou z prvních definic udržitelného rozvoje: „*Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.*“¹

Velkým mezníkem ve vývoji udržitelného rozvoje se stala i konference OSN o životním prostředí a rozvoji pořádaná v roce 1992 v Riu de Janeiro v Brazílii. Dokumenty přijaté na této konferenci se staly hlavními strategickými plány rozvoje naší společnosti ve třetím tisíciletí. Na této konferenci byly položeny základy Agendy 21 jako programu ukazujícímu cestu k udržitelnému rozvoji, ze kterého se časem vypracovala i místní Agenda 21.

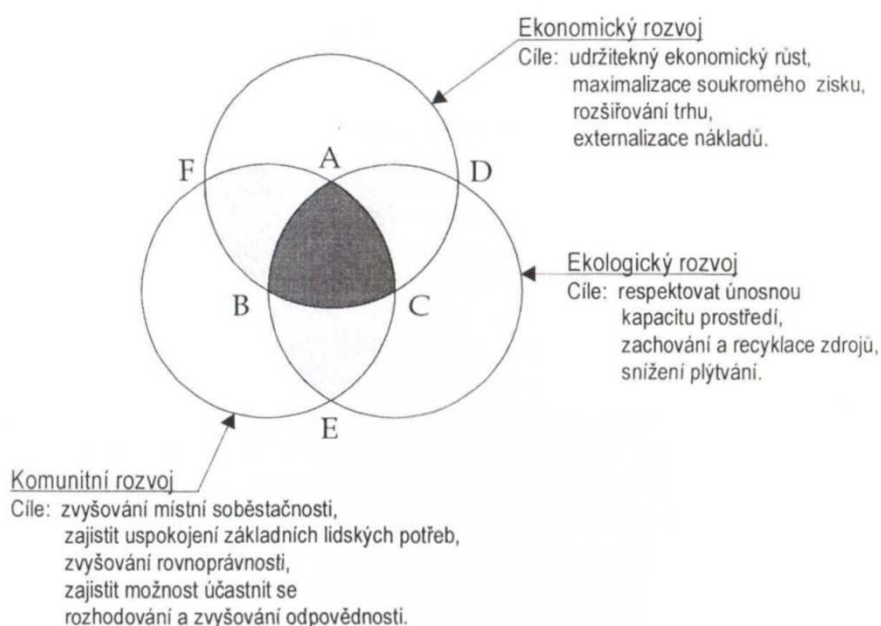
Pojmem trvale udržitelný rozvoj se zabývá i česká legislativa. V zákoně č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, se tohoto pojmu týká § 6, který říká: „*Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“

¹ Tato zpráva je rovněž známá pod pojmem Zpráva Brundlandové. Gro Harlem Brundlandová byla tehdejší předsedkyní Světové komise pro životní prostředí a rozvoj a také norskou ministerskou předsedkyní.

Zdroj: Vochozka Marek, Mulač Petr a kolektiv, Podniková ekonomika, Grada Publishing, a.s., Praha 2012, s. 28

Na Celosvětové konferenci OSN o udržitelném rozvoji pořádané v roce 2002 v Johannesburgu byla koncepce udržitelného rozvoje upravena do modelu, který je všeobecně uznávaný dodnes. Dle něj je udržitelný rozvoj založen na třech pilířích - ekonomickém, sociálním a ekologickém, které musí být ve vzájemné rovnováze (viz obr. 1). Případný vzrůst či pokles jednoho z pilířů by vedl k narušení této rovnováhy a následnému zhroucení stability systému. Každý z těchto pilířů je souhrnem určitých jevů, jejichž rozsah regulují jednotlivé státy a mezinárodní instituce, čímž zajišťují rovnováhu pilířů [8; str. 7].

Obrázek 1 Propojení 3 pilířů udržitelného rozvoje

Zdroj [6, str. 12]

Podstata **ekonomického pilíře** spočívá v rovnováze spotřeby a výroby, v ideálním případě by měl být objem spotřeby nižší než objem vyprodukovaných statků. Udržitelný rozvoj se nesnaží produkci brzdit, jeho záměrem je vybudovat takovou ekonomiku, která by místo na kvantitu kladla důraz na kvalitu. Té je možné dosáhnout výrobou kvalitních produktů, vysokou produktivitou lidské práce a inovacemi. Takové směřování ekonomiky umožňuje pokračování v hospodářském růstu, při kterém neroste spotřeba zdrojů Země.

Sociální pilíř (jinak nazývaný komunitní) klade důraz na rozvoj v oblasti mezilidských vztahů a práv jednotlivců. V této oblasti se pozornost soustředí na zajištění vyhovující životní úrovně všech obyvatel, dále také na bezpečnost, růst rovnoprávnosti jednotlivců i skupin,

integrace jednotlivce do aktivit v jeho okolí, rozvoj osobnosti či budování vztahů mezi občanskou společností a institucemi.

Ekonomický a sociální pilíř se soustředí převážně na „rozumné“ zajišťování potřeb v současnosti. **Ekologický pilíř** zaměřuje svou pozornost do budoucnosti a můžeme říct, že stojí částečně v opozici proti ekonomickému a sociálnímu pilíři. Jeho cílem je dlouhodobá ochrana a uchování přírodních zdrojů naší planety pro budoucí generace. Tohoto stavu má být dosaženo snížením spotřeby neobnovitelných zdrojů a v případě obnovitelných zdrojů přizpůsobením spotřeby na takovou úroveň, která by odpovídala rychlosti jejich regenerace. Ekologický pilíř se rovněž snaží o navrácení hospodářsky využívaných oblastí do jejich přirozeného stavu, omezení plýtvání zdroji, inovaci technologií, které by přispěly k omezení spotřeby zdrojů, a přechod od neobnovitelných zdrojů k obnovitelným.

Aby nedocházelo k omezování podmínek života budoucích generací naší současnou spotřebou, byly stanoveny základní principy udržitelného rozvoje, které je potřeba dodržovat.

Mezi tyto principy [13; str. 7 - 8] udržitelného rozvoje patří:

1. **Propojení základních oblastí života** - ekonomické, sociální a životního prostředí (řešení zohledňující pouze jednu nebo dvě z těchto oblastí není dlouhodobě efektivní).
2. **Dlouhodobá perspektiva** (každé rozhodnutí je třeba zvažovat z hlediska dlouhodobých dopadů, je třeba strategicky plánovat).
3. **Omezenost kapacity životního prostředí** (nejenom jako zdroje surovin, látek a funkcí potřebných k životu, ale také jako prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu).
4. **Předběžná opatrnost** (důsledky některých našich činností nejsou vždy známy, neboť naše poznání zákonitostí fungujících v životním prostředí je stále ještě na nízkém stupni, a proto je namístě opatrnost).
5. **Prevence** (je mnohem efektivnější než řešení konkrétních problémů a jejich dopadů, tzn. na řešení problémů, které již vznikly, musí být vynakládáno mnohem větší množství zdrojů, jak časových, finančních tak lidských).
6. **Kvalita života** (má rozměr nejen materiální, ale také společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní a další, lidé mají přirozené právo na kvalitní život).
7. **Sociální spravedlnost** (příležitosti i zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny. Sociálnímu pilíři udržitelného rozvoje

se přikládá stále větší význam a udržitelný rozvoj je čím dál častěji chápán jako „Trvalé zlepšování sociálních podmínek v rámci ekologické únosnosti Země“. Ekonomika v tomto výkladu hraje roli nástroje k dosažení zlepšení sociálních podmínek).

8. **Zohlednění vztahu „lokální-globální“** (činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na globální úrovni a naopak).
9. **Vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost či rovnost práv** (zabezpečení národnostní, rasové i jiné rovnosti, respektování práv všech současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost).
10. **Demokratické procesy** (zapojením veřejnosti již od počáteční fáze plánování vytváříme nejen objektivnější plány, ale také obecnou podporu pro jejich realizaci).

2. Agenda 21

Agenda 21 je dokument vydaný Organizací spojených národů, který definuje principy udržitelného rozvoje ve vztahu k jednotlivým problémovým oblastem. Je to tedy určitý návod pro 21. století, který popisuje, jak zabránit dalšímu zhoršování stavu životního prostředí a zároveň zlepšovat sociální i hospodářské podmínky života.

Dokument Agenda 21 byl přijat na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji² (UNCED) v roce 1992, která se uskutečnila v Riu de Janeiro v Brazílii. Hlavním tématem konference bylo řešení otázek dalšího vývoje naší planety. Toto téma se netýkalo pouze životního prostředí, ale také kvality života a budoucího rozvoje. Výsledkem konference bylo přijetí několika významných dokumentů v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje³. Na právně nezávazném dokumentu Agenda 21 se shodlo všech 178 vlád světa, které měly uplatňovat jednotlivá pravidla pro své místní problémy, jež považují za nejdůležitější.

Dokument skládající se ze 40 kapitol s rozsahem více než 500 stran je globální strategický a akční plán světového společenství, který stanovuje konkrétní kroky směrem k udržitelnému rozvoji. Pro přehlednost je dokument Agenda 21 rozdělen do čtyř hlavních částí. První část obsahuje kapitoly 1 až 8 a je pojmenována „Sociální a ekonomický rozměr“.

² Konference UNCED je nazývána též „Summitem Země“, jelikož se jí účastnilo více než deset tisíc oficiálních delegátů ze 178 států a dalších 15 tisíc aktivistů.

³ Jedná se o dokumenty: Deklarace z Ria de Janeiro o životním prostředí a rozvoji, Rámcová úmluva Spojených národů o změně klimatu, Úmluva o biologické rozmanitosti, Prohlášení k principům globální dohody o využívání, ochraně a trvale udržitelném rozvoji všech typů lesů a Agenda 21.

Jednotlivé kapitoly se zabývají mezinárodní spoluprací při urychlování udržitelného rozvoje v rozvojových zemích, bojem proti chudobě, změnou spotřeby surovin, dynamikou demografického růstu a jeho udržitelností, ochranou lidského zdraví, podporou udržitelného rozvoje lidských sídel či integrací životního prostředí do oblasti rozhodování.

Druhá část dokumentu má název „Uchování a šetrné využívání zdrojů a hospodaření s nimi ve prospěch rozvoje“. Kapitoly 9 až 22 pojednávají o ochraně atmosféry, boji proti odlesňování, péči o ekosystémy, o podpoře rozvoje venkova a zemědělství, podpoře horských oblastí, o uchování biodiverzity a ochraně oceánů, o ochraně sladkovodních zdrojů a o celkovém hospodaření s vodními zdroji. Zároveň se tato část zabývá toxickými chemickými látkami, manipulací s těmito látkami, přepravou, šetrnějším nakládáním jak s nebezpečnými odpady, tak i s běžným odpadem v pevné i tekuté formě.

Třetí část nazývaná se „Posilování úlohy důležitých skupin“ se zabývá tématy ze sociální oblasti, mezi která patří zapojení žen do udržitelného a spravedlivého rozvoje, postavení dětí a mládeže v udržitelném rozvoji, posilování úlohy domorodých obyvatel a jejich komunit, neziskových organizací pracujících i odborových institucí. Zároveň popisuje možnosti posílení úlohy podnikání, obchodu a průmyslu, vědeckotechnické oblasti a úlohy zemědělců. V knize jsou této části vyhrazeny kapitoly 23 až 32.

Čtvrtá část „Prostředky implementace“ popisuje v kapitolách 33 až 40 jaké finanční zdroje a mechanismy zvolit pro uplatňování principů udržitelného rozvoje, pojednává o environmentálně šetrnějších technologiích, o spolupráci a vytváření potenciálu, o úloze vědy a techniky v udržitelném rozvoji, podpoře vzdělávání, veřejného povědomí. Zároveň popisuje možnosti a důležitost mezinárodní spolupráce při vytváření potenciálu v rozvojových zemích, institucionální uspořádání mezinárodních právních nástrojů, mechanismů a informací pro rozhodování. [21]

V kapitole 28 je vymezen pojem a stanovena důležitost místní Agendy 21, ze které vyplývá, že zásadní roli v rozvoji principů udržitelného rozvoje hraje právě místní správa, bez jejíž činnosti nemůže místní Agenda fungovat. *„Velké množství problémů a řešení obsažených v Agendě 21 má své kořeny na úrovni místních aktivit; participace a spolupráce místních úřadů bude proto faktorem určujícím úspěšnost realizace jejich cílů. Místní úřady vytvářejí, řídí a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánování, formují místní politiku životního prostředí a předpisy a pomáhají při implementaci národní a subnárodní environmentální politiky. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají*

důležitou roli ve výchově, mobilizaci i při reakci na podněty veřejnosti a napomáhají tak dosažení udržitelného rozvoje.“ [1]

3. Místní Agenda 21

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, místní Agenda 21 (MA21) naplňuje principy udržitelného rozvoje na místní úrovni, kterou může být obec, město či region a zároveň bere v úvahu místní problémy a specifika daného území. Původní Agenda 21 nebyla zcela úspěšná, jelikož přicházela ve státní hierarchii shora, kde neměli tak podrobné informace o konkrétních palčivých otázkách daného státu. Proto byla po zkušenostech zvolena cesta obráceně, tedy kdy byla Agenda 21 aplikována zdola, tedy jako podpora místních aktivit.

Místní Agenda 21 je tedy program konkrétního území, který skrze veřejnou správu aplikuje principy udržitelného rozvoje do praktického života této oblasti. Veřejná správa ale není schopna sama zajistit kvalitní místní Agendu 21, k té je potřeba aktivní spolupráce s místními složkami. Může jít o různé neziskové organizace, místní spolky, podnikající subjekty i o neorganizovanou veřejnost. Tedy všichni ti, kteří mají na řešeném místním problému určitý zájem, mohou jeho výsledek svým jednáním ovlivnit nebo naopak budou rozhodnutím ovlivněni. Tento proces je zejména uplatňován prostřednictvím strategického plánování s aktivním zapojením občanů, díky kterému obec či region dosahuje dlouhodobého zkvalitnění veřejné správy, životních podmínek obyvatel i životního prostředí. Aby byla aplikace místní Agendy 21 účinná, musí být dle [12; str. 9] splněny tři základní součásti:

- kvalitní strategické plánování a řízení včetně systému financování,
- průběžná a aktivní komunikace s veřejností – budování partnerství,
- systémové a měřitelné směřování k udržitelnému rozvoji.

Jakákoliv činnost vykonávaná dle principů MA21 musí být součástí jasně stanovené a dlouhodobé strategie udržitelného rozvoje, která byla přijata veřejností. Řešení otázek udržitelnosti je velmi složitá problematika, kterou nelze řešit v celé šíři. Proto si musí každá politika místní správy stanovit, jaká témata a projekty jsou pro současnou situaci prioritní a s jejich řešením začít. Jen tak se může dostavit postupný úspěch implementace Agendy 21.

I přes velkou důležitost aktivního přístupu veřejnosti, stěžejní roli v místní Agendě 21 hraje místní samospráva. Mezi hlavní příčiny této skutečnosti podle metodiky Moravskoslezského kraje [12; str. 23] patří:

- zastupování místních společenství a práce v jejich zájmu,

- samosprávy mají právní nástroje k regulaci aktivit v území,
- mají významnou úlohu při plánování rozvoje regionu,
- realizují, pověřují a ovlivňují mnoho služeb, na kterých závisí kvalita místního životního prostředí,
- místní samosprávy vlastní a spravují majetek v nejrůznější míře,
- mohou z velké části ovlivňovat místní obyvatele i návštěvníky pomocí osvěty, poradenství, informací a předkládáním příkladů z praxe,
- mohou podněcovat a příznivě ovlivňovat širší spolupráci mezi různými organizacemi, institucemi a sektory,
- mají přímé vlivy jako spotřebitelé a zaměstnavatelé.

Je tedy zřejmé, že místní úřady mají rozhodující pravomoc v určování, kam bude obec či region v budoucnosti směřovat. Záleží tedy na snaze zastupitelstva komunikovat s veřejností, zjišťovat potřeby a názory občanů, tvořit projekty a plány tak, aby byly ku prospěchu regionu a ctily zásady udržitelného rozvoje.

3.1. Místní Agenda 21 v podmínkách České republiky

3.1.1. Historie, současnost a budoucnost

Summitu v Riu de Janeiro v roce 1992, kde se zúčastněné státy zavázaly k dodržování principů Agendy 21, se účastnilo i tehdejší Československo zastoupené ministrem životního prostředí Josefem Vavrouškem. Praktická implementace místní Agendy 21 je patrná až kolem roku 1997, kdy se začaly pořádat semináře na téma „Uplatňování principů Agendy 21 v podmínkách České republiky se zaměřením na environmentální výchovu a zapojení veřejnosti“. Tyto semináře organizoval Český ekologický ústav (dnes CENIA⁴) v letech 1997 až 2001. Na ně navazoval projekt „Širší podpora procesů místních Agend 21 v České republice s využitím zkušeností z Velké Británie“ trvající 3 roky pod vedením Ministerstva životního prostředí, a to v letech 2001 až 2003[10; str. 7].

Od roku 2003 začaly vznikat instituce zabývající se implementací a organizací veřejné správy v oblasti udržitelného rozvoje. První takovou institucí se stala v roce 2002 „Pracovní skupina pro místní Agendu 21“ (PS MA21), která spadala pod Ministerstvo životního prostředí. Po roce přešla pod nově vzniklý poradní orgán Rada vlády pro udržitelný rozvoj.

⁴ Česká informační agentura životního prostředí – správce oficiální databáze aktivních MA21 v ČR dle sady Kritérií

Pracovní skupina je ale stále koordinována ministerstvem, jejím předsedou je ministr životního prostředí České republiky, dalšími členy jsou zástupci jednotlivých ministerstev, krajů, obcí i nevládních organizací, zástupce Národní sítě zdravých měst, státní ochrany přírody a akademické obce. Hlavním cílem Pracovní skupiny pro MA21 je vytipovat kvalitně a dobře vedenou místní Agendu 21 a podporovat samosprávu v její implementaci a to tak, aby se stala běžným nástrojem rozvoje veřejné správy. Aby mohla být rozpoznána kvalitní místní Agenda, bylo potřeba vytvořit soubor Kritérií MA21 a zároveň Databáze MA21, kde jsou sledovány výsledky aplikace kritérií v jednotlivých obcích, městech a krajích uplatňujících místní Agendu 21.

Důležitým mezníkem ve vývoji bylo zařazení principů místní Agendy 21 mezi oficiální metody zvyšování kvality ve veřejné správě Ministerstvem vnitra, ke kterému došlo v roce 2006. Naše země je také aktivní v mezinárodním měřítku. Ministerstvo životního prostředí patří mezi zakládající členy Evropského Kulatého stolu pro MA21 založeného roku 2004 v Aalborgu v Dánsku. Jeho hlavním cílem je výměna zkušeností s aplikací místní Agendy 21 na národních úrovních.

Místní Agenda 21 začíná být zahrnována i do základních dokumentů České republiky, příkladem může být Strategie udržitelného rozvoje ČR, Státní politika životního prostředí nebo Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Budoucnost místní Agendy 21 v podmínkách České republiky je do značné míry dána finančními možnostmi a zapojením měst, obcí a regionů do aplikace principů, zároveň účastí na aktivitách Pracovní skupiny MA21. Hlavním cílem je především rozšíření řad samospráv, které aplikují místní Agendu a dále podpora již aktivních samospráv k lepším výkonům v oblasti udržitelného rozvoje a k dosažení vyšší kategorie kritérií⁵. Jedním z úkolů Pracovní skupiny MA21 je hledání nových možností financování této oblasti, a tvorba dotačních titulů.

3.1.2. Aplikace MA21

Dobře vedená místní Agenda 21 má pro daný region řadu benefitů. Jmenovat můžeme větší spokojenost obyvatel, vyšší efektivitu práce, zachování či zlepšení životního prostředí, zlepšení spolupráce mezi vedením města a občany, aktivní zapojení obyvatel do řešení místních problémů a společných vizí do budoucnosti. Dále MA21 přispívá k předcházení konfliktů, posílení pocitu sounáležitosti jednotlivce s obcí, k zajištění lepší společenské

⁵ Jednotlivá kritéria jsou vysvětlena v další kapitole této diplomové práce.

atmosféry a zlepšení řady dalších společenských oblastí. Klíčovým prvkem místní Agendy 21 je zapojení veřejnosti do dílčích záměrů obce či regionu.

Aby byla aplikace místní Agendy 21 úspěšná, je potřeba, aby bylo zabezpečeno několik na sebe navazujících oblastí, které budou souběžně fungovat. Mezi hlavní oblasti patří organizační zázemí, do kterého spadá komunitní spolupráce, a kapacita pro získávání zdrojů, mezi jejíž podoblasti patří politická podpora, management kvality apod. Součástí systému místní Agendy 21 dle [13; str. 27 - 31] jsou tedy následující:

1. Organizační zázemí

Pro fungování systému MA21 je nezbytné mít v definované organizační struktuře koordinátora místní Agendy 21, který realizuje komunikaci s veřejností, propojení aktivit, spolupráci a zapojování dalších subjektů do procesu. Zároveň koordinátor zajišťuje školení cílových skupin projektu, účast veřejnosti při práci na plánech rozvoje obce či regionu. Zastupitelstvo určí jednoho ze svých politických členů jako politika zodpovědného za proces MA21 a zřídí příslušnou komisi.

1.1. Komunitní spolupráce (partnerství)

Členové místní samosprávy by měli při přípravě a realizaci aktivit dlouhodobě a aktivně spolupracovat s místními organizacemi a veřejností, měli by budovat důvěru mezi samosprávou a obyvateli. Výstupy společné práce by měly být vytvořeny na základě souhlasu všech partnerů. Tato spolupráce by se ale neměla vztahovat pouze na určité akce, komunikace by měla probíhat i v období, kdy neprobíhá realizace žádného plánu.

2. Kapacita pro získávání zdrojů

Aplikace místní Agendy 21 vede k rozšíření možností na získání finančních prostředků pro obec či region. Uplatňování podmínek udržitelného rozvoje na místní úrovni je nutnou podmínkou pro získání prostředků z některých mezinárodních zdrojů. Díky MA21 může být obci či regionu poskytnut odborník pro získávání finančních zdrojů, prosazování projektů, lobby a případné konzultace.

Zároveň díky funkční spolupráci a zapojení místních organizací i jednotlivců do procesu může obec získat finanční i jiné prostředky přímo od veřejnosti.

2.1. Formalizace procesu, politická podpora

V případě, že obec či region přijme místní Agendu 21 jako oficiální součást svého rozvoje, musí ve svých plánech a dokumentech jasně stanovit, jak bude uplatňovat principy udržitelného rozvoje. Tyto plány musí být součástí dlouhodobé strategie udržitelného rozvoje, vždy při rozhodování musí být posouzeno, jaký vliv bude mít dané rozhodnutí na udržitelný rozvoj oblasti.

2.2. Strategie udržitelného rozvoje za účasti veřejnosti

Strategie udržitelného rozvoje je zastřešující dokument pro dílčí plány a strategie obce či regionu (strategie ekonomického rozvoje, dopravní politika apod.). Součástí strategického plánu je i akční plán, který přesně určuje odpovědnost konkrétních osob či organizací za jednotlivé kroky (jaké organizace popř. jednotlivci jsou odpovědni za určité akce a v jakém termínu). Tento akční plán je i první krok k zavedení procesu místní Agendy 21 v obci. Přitom každý občan by měl mít možnost podílet se na zpracování jednotlivých plánů a strategií, zároveň by měl být od obce aktivně o těchto plánech informován prostřednictvím krátkého, jasného a veřejně dostupného dokumentu.

2.3. Výchova, vzdělávání, osvěta a informovanost

Vzdělávání a informovanost místních obyvatel slouží zejména k tomu, aby si občané uvědomili, že jsou spolutvůrci budoucnosti obce či regionu, měli by pochopit základní principy udržitelného rozvoje na místní úrovni a zároveň by měli být motivováni k aktivní účasti na procesu MA21 v jejich obci. Místní Agenda 21 také vytváří prostor pro výchovu cílových skupin k určitému rozvoji (mezi tyto skupiny mohou patřit děti a mládež, menšiny, podnikatelé apod.).

2.4. Management kvality

Zaměstnanci úřadů by měli být proškoleni v základních principech udržitelného rozvoje, aby je mohli zapojit do praxe při své práci. Příkladem mohou být ekologicky šetrné investice, projekty na snižování spotřeby energie atd. Systém místní Agendy 21 má přímou návaznost na řízení a zlepšování výkonu místní samosprávy, dochází proto i k zavádění managementu kvality. Tyto postupy mimo jiné sledují šetrný provoz veřejných budov a kvalitu služeb pro obyvatele obce či regionu.

2.5. Vnější vztahy a vazby

Aplikovaná místní Agenda 21 má sice pro danou obec přínos, ale udržitelný rozvoj se netýká pouze konkrétní obce či regionu, proto je potřeba vytvářet a udržovat vnější vztahy a informační vazby s okolím. Partnerství mezi obcemi a regiony s rozvíjející se MA21 vede k vzájemnému posílení kapacity, inspiraci, předávání zkušeností a k možnosti získání dalších zdrojů. Vhodnou formou spolupráce je zapojení se do existujících sítí a projektů na národní či mezinárodní úrovni⁶. Důležitá je pro obec i propagace dosažených výsledků při uplatňování principů MA21. K tomu mohou sloužit různé soutěže na národní i mezinárodní úrovni, díky kterým mohou obce či regiony oslovit i mezinárodní investory a turisty.

2.6. Mikroprojekty

Mikroprojekty jsou malé projekty podpořené místní samosprávou nebo realizované za pomoci vnějších zdrojů a měly by sloužit k propojení ekonomických, sociálních a ekologických činností na konkrétním příkladu. Dokazují, jaké činnosti přispívají k udržitelnému rozvoji v dané oblasti.

3.1.3. Kritéria místní Agendy 21

V průběhu roku 2004 byla Pracovní skupinou pro místní Agendy 21 spolu s CENIA a Národní sítí zdravých měst sestavena sada Kritérií místní Agendy 21, jejichž hlavním cílem je monitorování procesu místních Agend v jednotlivých obcích a regionech. Každé kritérium obsahuje měřitelné ukazatele a dílčí kroky, kterými je dosaženo cíle daného kritéria. Těmito ukazateli je poté hodnocena úroveň zavedení procesu MA21. Kritéria jsou rozdělena do pěti kategorií A-D a „nulté“, kdy kategorie A je nejvyšší, v nulté kategorii jsou zařazeni zájemci o místní Agendu 21. Předpokladem postupu subjektu do vyšší kategorie, je splnění kritérií příslušné kategorie i všech předchozích.

Celkově je v sadě 21 kritérií, které poskytují obcím, městům a regionům oficiální nástroj pro měření kvality procesů místní Agendy 21. Umožňují všem municipalitám⁷ dle definovaných parametrů prokázat, na jaké úrovni a zda vůbec v praxi realizují procesy

⁶ Příkladem existujících sítí, které podporují zavádění místní Agendy 21 je síť Zdravých měst, I.C.L.E.I., CEMR, Evropská kampaň pro udržitelná malá a velká města apod.

⁷ Municipalita = místní samospráva, popřípadě samosprávné orgány jednotlivých územně správních jednotek

MA21. Zároveň se jedná o podporu pro žádosti o granty EU a o podporu z vybraných dotačních titulů jednotlivých resortů, která potvrzuje kvalitu veřejné správy. Splnění jednotlivých kritérií a jejich ukazatelů je hodnoceno průběžně, pokud tak obec neučiní, je vždy na konci roku automaticky vyzvána k doplnění aktuálních dat za daný rok.

Pro obce, které se s pravidly a uplatňováním místní Agendy 21 teprve seznamují, je vyhrazena kategorie „Zájemci“ (též nazývaná „Nultá“). Obcím či regionům v této kategorii jsou předávány informace o fungování v praxi, co aplikace MA21 obnáší a jaké jsou výhody implementace. Na základě získaných informací se obec či region rozhodne, zda bude zvyšovat kvalitu života skrze MA21.

Tabulka 1 Kritéria Kategorie "Zájemci"

Kategorie "Zájemci"			
ČÍSLO	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
i.	Zájem o zápis do evidence MA21	vyplnění registračního formuláře do Databáze MA21	ano/ne
ii.	Kontaktní osoba MA21	stanovení kontaktní osoby - zástupce právnické osoby	ano/ne
iii.	Zpětná vazba o stavu MA21	pravidelně potvrzení zájmu o evidenci v Databázi MA21	ano/ne

Zpracováno dle[22]

Kategorie „D“ je nejnižší z kategorií, u kterých jsou již principy místní Agendy 21 uplatňovány. Bývá také nazývána kategorií „Start“. V obci je již určen koordinátor MA21 z řad úředníků, aktivity obce jsou založeny na principu partnerství, také veřejnost je aktivně zapojována do oblasti plánování i následné realizace veřejných projektů, které se života občanů dotýkají.

Tabulka 2 Kritéria kategorie D

Kategorie D			
ČÍSLO	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
1.	Organizační struktura MA21	1.1 ustanovení zodpovědného politika pro MA21	ano/ne
		1.2 ustanovení koordinátora MA21 (v rámci úřadu či organizace zřízené městem/obcí)	ano/ne
		1.3 existence neformální skupiny pro MA21 (může být i oficiální orgán)	ano/ne
2.	Aktivní zapojování veřejnosti do oblasti plánování a rozhodování (typu kulaté stoly, fórum UR/MA21 aj.)	2. plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování)	minimálně 2 plánované akce za rok
3.	Prezentace činnosti a výstupů MA21	3.1 aktualizace webové stránky s informacemi o MA21	informace o aktuálních aktivitách v daném roce na webu
		3.2 uveřejňování zpráv o MA21 v místních/regionálních/celostátních médiích	minimálně 2 zprávy v médiích za každé pololetí (4 zprávy za rok)
4.	Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru	4. společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21	minimálně 2 společné aktivity za rok

Zpracováno dle[22]

Kategorie „C“ neboli „Stabilizace“ má již širší politické zastřešení, spolupráce s veřejností je větší než u předcházející kategorie D, organizační struktura instituce je více propracována. Obec či region má vypracovaný a schválený oficiální dokument přihlášení k MA21, konají se veřejné diskuse, které propojují místní život, obyvatele, spolky, obchodníky a veřejnou správu.

Tabulka 3 Kritéria kategorie C

Kategorie C			
ČÍSLO	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
5.	Oficiální orgán samosprávy pro MA21	5. ustanovení/existence orgánu rady/zastupitelstva pro sledování postupu MA21 složeného ze zástupců veřejné správy, neziskového sektoru a komerčního sektoru	minimálně 1 zástupce z každého sektoru
6.	Oficiálně schválený dokument k MA21 (deklarace, charta apod.)	6. schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem města/obce	ano/ne
7.	Informace, vzdělávání a osvěta k UR a MA21	7.1 pořádání osvětových kampaní k UR (Den Země, Evropský týden mobility apod.)	minimálně 1 kampaň za rok
		7.2 realizace osvětových akcí k UR, MA21 a souvisejícím tématům pro úřad nebo veřejnost (mimo kampaň)	minimálně 1 osvětová akce za rok
8.	Sledování a hodnocení procesu MA21	8. projednání pravidelné zprávy o MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce	ano/ne
9.	Finanční podpora aktivit MA21 ze strany samosprávy	9. schválení finanční podpory aktivit MA21 vyplývajících z komunitního plánování radou nebo zastupitelstvem města/obce (možno jednorázová i systematická podpora)	minimálně 1x za rok
10.	Pravidelné veřejné fórum UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce	10. pořádání veřejného fóra UR/MA21 k celkovému rozvoji města/obce	minimálně 1x za rok

Zpracováno dle [22]

Kategorie „B“ je druhou nejvyšší (nazývána také jako kategorie „Systém řízení“) a kromě kritérií z předchozích skupin musí obec či region schválit systém finančních aktivit v oblasti místní Agendy 21, sestavit měřitelné ukazatele dokládající dodržování principů udržitelného rozvoje. Tyto ukazatele sestaví obec za pomoci občanů. Své přístupy veřejně prezentují a sdílí své zkušenosti s ostatními subjekty uplatňující principy místní Agendy 21.

Tabulka 4 Kritéria kategorie B

Kategorie B			
ČÍSLO	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
11.	Strategie UR města/obce nebo strategický plán rozvoje města/obce respektující principy UR	11. strategie UR města/obce nebo strategický plán k UR schválené zastupitelstvem města/obce	ano/ne
12.	Dílčí koncepce, která je v souladu se strategií UR města/obce nebo strategickým plánem rozvoje města/obce respektujícím principy UR	12. dílčí koncepce, která naplňuje principy UR, schválená zastupitelstvem města/obce	prohlášení o naplňování principů UR uvedeno minimálně v 1 platné dílčí koncepci
13.	Systém finanční podpory města/obce pro realizaci opatření MA21	13. schválení systému finanční podpory (nebo alespoň jeho dílčí části) zahrnujícího podporu MA21 radou nebo zastupitelstvem města/obce	ano/ne
14.	Získávání externích zdrojů pro realizaci MA21	14. získávání externích zdrojů pro realizaci aktivit MA21 (externí dotace, granty aj.)	minimálně 1 aktivní externí zdroj v roce
15.	Stanovení a sledování vlastních indikátorů MA21	15. stanovení a sledování vlastních indikátorů vyplývajících z komunitního plánování	ano/ne
16.	Sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů UR	16. sledování mezinárodních indikátorů UR	ano/ne
17.	Certifikované proškolení koordinátora MA21	17. absolvování případně aktuální účast koordinátora MA21 v akreditovaném školení pro koordinátory MA21	ano/ne
18.	Výměna zkušenosti a přenos příkladů dobré praxe v oblasti MA21	18. aktivní zveřejňování vlastních příkladů dobré praxe v rámci tématické akce min. regionálního významu	ano/ne

Zpracováno dle [22]

Nejvýše možná kategorie k dosažení, tedy kategorie „A“ (jinak „Dlouhodobý proces“) obsahuje ty municipality, které tři po sobě jdoucí roky úspěšně obhájí kategorii B. Součástí je také obhajoba svých postupů před Pracovní skupinou MA21. Činnosti jsou propojeny do uceleného komplexu při dodržování principů udržitelného rozvoje. Obec využívá strategického plánování a aplikuje nástroje řízení veřejné správy.

Tabulka 5 Kritéria kategorie A

Kategorie A			
ČÍSLO	KRITÉRIUM	UKAZATEL	LIMIT
19.	Oficiální orgán samosprávy pro sledování stavu UR	19. ustanovení orgánu rady nebo zastupitelstva města/obce	ano/ne
20.	Management kvality v rámci veřejné správy	20. zavedení certifikovaného systému řízení kvality v rámci činnosti úřadu města/obce (např. ISO, CAF, EMS, EMAS)	ano/ne
21.	Principy UR jsou ve městě/obci prakticky uplatňovány	21.1 udržení/zlepšování stávajícího stavu a vlivu na UR (dle vlastních nebo standardizovaných indikátorů)	zjištění stavu/vlivu minimálně 1x za 3 roky
		21.2 spokojenost obyvatel s kvalitou života v obci/městě a s procesem MA21	zjištění stavu/vlivu minimálně 1x za 3 roky

Zpracováno dle [22]

V současné době se k uplatňování místní Agendy 21 v České republice hlásí 181 obcí, měst či regionů. Přehled, v jakých kategoriích se nacházejí, je zobrazen v tabulce číslo 6. Z ní je patrné, že zatím žádná municipalita nedosáhla nejvyšší kategorie A. Důvodem je zejména krátký časový horizont, v kterém je proces místní Agendy v České republice uplatňován. V druhé nejvyšší kategorii B je již 7 obcí a regionů a to od roku 2012, patří mezi ně mikroregion Dražanská vrchovina, město Chrudim, Kopřivnice, obec Křižánky, města Litoměřice, Prostějov a Vsetín. Mapa České republiky s umístěním jednotlivých municipalit aplikujících MA21 je přílohou č. 2 této práce.

Tabulka 6 Rozdělení municipalit uplatňujících MA21 dle kritérií v roce 2012 v České republice

Kategorie	Počet
Kategorie A	0
Kategorie B	7
Kategorie C	37
Kategorie D	25
Zájemci	84
Ostatní⁸	28

Zdroj: vlastní zpracování dle [24]

⁸Mezi skupinu ostatní jsou zařazeny spřátelené organizace, soukromé, nevládní, neziskové organizace a firmy, které chtějí být registrované v databázi MA21. Tyto organizace zůstávají v MA21 zařazení pouze v kategorii "Zájemci".

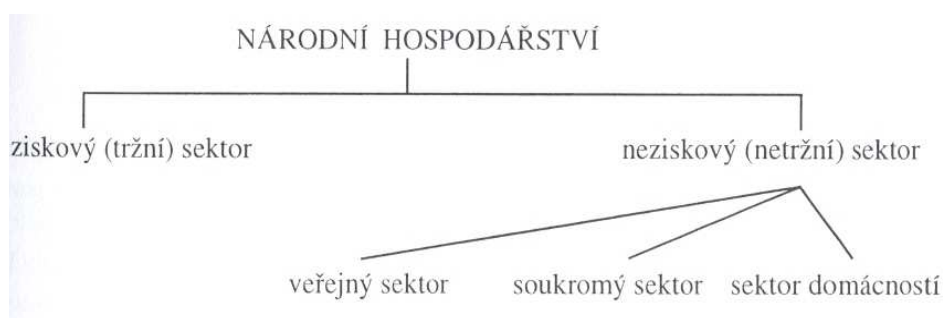
3.1.4. Financování MA21

Zdroj určený samosprávám a jejich partnerům pro financování nákladů spojených se zaváděním MA21 existuje až od roku 2007. Předtím byly finance získávány prostřednictvím grantového systému pro nevládní neziskové organizace Ministerstva životního prostředí ČR nebo pomocí Státního fondu životního prostředí, případně přes evropské zdroje (zejména Evropský sociální fond). V roce 2007 vznikl Revolvingový fond MŽP, který se zaměřuje na rozvoj místních Agend dle oficiálních kritérií. Cílem fondu je poskytnout pomoc samosprávám a organizacím nově začínajícím s MA21 (max. výše podpory činí 500 000 Kč) a zároveň podpořit další růst již aplikujícím samosprávám (výše podpory do 2 mil. Kč). Tyto finance lze využít například na plat koordinátorů MA21 v dané oblasti, školení úředníků či na přípravu projektů pro získání financí na aktivity spojené s podporou udržitelného rozvoje.

4. Vymezení neziskového sektoru

Neziskový sektor je nedílnou součástí každého národního hospodářství. Může být chápán jako prvek ekonomiky, kdy je protipólem k sektoru ziskovému, ale i jako projev občanské společnosti, kterou pomáhá kultivovat, rozvíjet a podporuje její demokratické principy. Rozdělení národního hospodářství z pohledu financování je vyobrazeno na obrázku číslo 2.

Obrázek 2 Členění národního hospodářství

Zdroj [18; str. 13]

Neziskový sektor je tedy ta část národního hospodářství, kde cílem organizací není zisk, ale poskytování veřejných služeb za účelem dosažení maximálního užitku. Prostředky na svou činnost získává zejména z přerozdělovacích procesů, prostřednictvím veřejných financí či soukromých darů. Tento sektor je členěn na tři části. Neziskový veřejný sektor, který je

financován z veřejných zdrojů, je řízen veřejnou samosprávou a podléhá veřejné kontrole. Jeho hlavním cílem je poskytnout veřejnou službu. Oproti tomu neziskový sektor soukromý je financován zejména soukromou sférou (za možné podpory veřejného sektoru). Poslední součástí neziskového sektoru je sektor domácností.

Neziskový (netržní) sektor je Petrem Boukalem v knize Nestátní neziskové organizace [2; str. 10] definován jako „soubor subjektů, které jsou zakládány s primárním cílem dosáhnout přímého užítku, který má většinou charakter veřejné služby“. Autor ve své knize rozčleňuje neziskový sektor na neziskový sektor veřejný, soukromý a sektor domácností. Neziskový sektor bývá často nazýván také „třetím sektorem“, jelikož stojí někde mezi státem a trhem.

Podobné členění národního hospodářství vymezil ve své teorii švédský ekonom V. A. Pestoff, který dělí hospodářství na čtyři sektory, které vyobrazil do trojúhelníku (viz obr. 3). Ve středu trojúhelníku se nachází soukromý neziskový sektor a je vymezen třemi hranicemi, které určují formálnost, ziskovost a veřejnost (soukromost) dané organizace. Díky tomu lze ze schématu také vyčíst základní charakteristiky organizace nacházející se v určitém sektoru. Zároveň v trojúhelníku vznikají tři zóny, kde se dané sektory překrývají. Zde se může nacházet například soukromá škola, jejíž poslání je veřejné, ale finance získává ze soukromého sektoru [18; str. 14-19].

Obrázek 3 Členění národního hospodářství podle Pestoffa

Zdroj: [18, str. 16]

4.1. Charakteristika neziskových organizací

Terminologie neziskových organizací v České republice není jednotná, nejčastěji se využívá pojmu nevládní neziskové organizace (zkratkou NNO), který je stanoven Radou vlády pro nestátní neziskové organizace. Do této skupiny spadají všechny neziskové organizace, které nejsou zřizovány přímo státem. Aby jakákoliv organizace mohla být řazena mezi nevládní neziskové organizace, musí splňovat podle [7; str. 11] následující kritéria:

- Institucionalizace - organizace mají svou vlastní formální organizovanost.
- Soukromoprávní povaha - organizace jsou institucionálně oddělené od státu, a ani nejsou státními orgány řízeny. Základní struktura je tedy soukromá.
- Neziskovost - organizace jsou založeny za jiným účelem, než je podnikání, mohou sice vytvářet zisk, ale nerozdělují ho mezi vlastníky a vedení organizace a využívají ho opětovně ke své činnosti.
- Samosprávnost - organizace jsou autonomní, řídí svou činnost podle vlastních interních pravidel.
- Dobrovolnost - organizace zahrnují značnou míru dobrovolnosti.

Mezi základní typy nestátních neziskových organizací patří dle české právní úpravy [23]:

- občanská sdružení (registrovaná podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů),
- nadace a nadační fondy (registrované podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech),
- obecně prospěšné společnosti (registrované podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech),
- církevní právnické osoby (registrované podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech).

Dalším způsobem, jak klasifikovat neziskové organizace, je rozdělení do dvou skupin podle závislosti na tom, jak splňují kritérium veřejné prospěšnosti [9; str. 11]. Do jedné skupiny patří organizace, které slouží prvořadě veřejnému zájmu. Druhou skupinou jsou ty organizace, které sice také slouží veřejnému zájmu, ale jejich hlavním cílem je sloužit zájmům svých členů.

Díky existenci mnoha typů organizací, odlišným zaměřením jejich poslání, možnostmi financování i rozsahem jejich působení je možné dělit organizace z různorodých pohledů.

Ať už podle kritéria zadavatele (kdy může být nezisková organizace založena soukromou fyzickou či právnickou osobou, organizace založené veřejnou správou nebo vzniklé ze zákona) či dle globálního charakteru poslání (zda působí na místní úrovni, státní nebo mezinárodní). Dalším pohledem může být způsob financování, kdy organizace mohou získávat prostředky z veřejných rozpočtů, jejich zdroje mohou být soukromé (dary, sponzoring, sbírky) či z výsledků vlastní činnosti. Neziskové organizace můžeme rozdělit také podle oboru, ve kterém realizují svou činnost (vzdělávání, zdraví, kultura atd.).

4.2. Role neziskového sektoru v regionu

Neziskový sektor může na regionální úrovni nahradit úlohu státu v různých oblastech života, popřípadě ji úspěšně doplňovat a rozšiřovat. Napomáhá občanům podílet se na sociálním, kulturním či jiném rozvoji společnosti. Jedním z významných úkolů neziskových organizací je podílení se na rozvojových programech obce či regionu, často bývají v pozici prostředníka mezi soukromou sférou, veřejným sektorem a občany. Zapojují tedy občany do rozhodování o rozvojových aktivitách v jejich okolí. Partnerství mezi samosprávou, neziskovým sektorem a veřejností zajistí lepší využívání schopností a zdrojů všech skupin obyvatelstva, komunit a organizací, které hrají důležitou roli v životě obcí a regionů.

Účinné partnerství mezi neziskovým sektorem a místní samosprávou má pozitivní vliv na většinu oblastí života. Podle zdroje [19; str. 226-228] můžeme jmenovat například:

- zlepšení správy věcí veřejných, spolupráce neziskového sektoru a místní samosprávy přispívá k odstranění nedostatků v přenosu informací o průběhu realizace podpory a jejich výsledcích, zároveň napomáhá dávat do souladu celostátní programy s místním potenciálem,
- zvýšení konzistentnosti veřejné politiky, účastí veřejnosti na rozhodování o veřejné politice dochází k vyšší zainteresovanosti a pozitivnímu chápání ze strany občanů a neziskových organizací při zavádění změn v regionu,
- dosažení větší efektivity veřejných programů, s kterou lze začít již při spolupráci na formulaci místních priorit, které pak zahrne samospráva v koncepci rozvoje oblasti,
- stimulace vlastních zdrojů území, aby nedocházelo k odlivu zdrojů, ať už ve formě investic či lidského potenciálu,

- distribuce zodpovědnosti a rizika mezi partnery, a to pro případ, že by došlo k selhání v realizovaném záměru,
- dosažení vyššího stupně soudržnosti komunit, permanentní spoluprací tří stran dochází k posilování vzájemné důvěry, k pochopení důvodů změn a k rozšíření sítí vazeb mezi účastníky,
- provedení hlubokých strukturálních změn směrem k udržitelnému rozvoji, tedy sdílení přesvědčení o potřebě strukturálních přeměn v obci či regionu, dosažení daného cíle se poté účastní všichni aktéři vztahů,
- zvýšení absorpční kapacity - schopnost účelově využít dostupné zdroje v obci či regionu, zejména pak ty veřejné, aby došlo k maximálnímu přínosu pro danou komunitu.

Vztah neziskových organizací a samosprávy může být buď kooperativní, kdy si vzájemně snaží kompenzovat své nedostatky, nebo konfliktní. Spolupráce mezi stranami může být průběžná, kdy neziskové organizace vyhledávají problémové oblasti a vyvíjejí úměrný tlak na vedení obce či regionu, aby začalo situaci řešit. Samospráva vypracuje za přispění neziskových organizací metodiky postupu, nalezne potřebné zdroje a obrátí se na neziskový a soukromý sektor, aby zajistily příslušné služby. Druhou možností je tzv. odložená spolupráce, kdy místní samospráva nereaguje na tlak neziskových organizací a v daném problému se neangažuje. Neziskový sektor se snaží situaci vyřešit sám. Časem samospráva zjistí, že je řešení daného problému ve veřejném zájmu a začne do určité míry podílet na jeho odstranění, a to podporou neziskového sektoru v jeho úsilí.

V případě konfliktního jednání zastoupení státu zcela neakceptuje návrhy neziskového sektoru a nepovažuje ho za legitimní [4; str. 22 - 27]. Problém řeší pouze za pomoci svých rozpočtových a příspěvkových organizací, které následně přebírají nápady a metodiku neziskových organizací. Výsledkem často bývá nesouhlas a nepochopení veřejnosti s kroky vedení místní samosprávy, zároveň dochází k neschopnosti plně uplatňovat nové metody a postupy ze strany státu a k celkové neefektivnosti implementace změn. Výsledkem je prohlubování nedůvěry všech zúčastněných stran.

Shrnutí teoretické části

Uplatňování místní Agendy 21 v určitém regionu či obci lze shrnout do několika základních principů, díky kterým bude celý proces co nejefektivnější. Mezi tyto principy patří:

- Místní správa je otevřená místnímu společenství (samospráva by měla koordinovat spolupráci se svými občany, s neziskovým sektorem i se sektorem soukromým, tvořícími místní komunitu)
- Kvalitní spravování věcí veřejných (spravování věcí veřejných by mělo být transparentní, otevřené, efektivní a obec by měla informovat občany o svých rozhodnutích, o možném rozvoji obce v budoucnosti. Vše by mělo probíhat bez ohledu na politickou situaci v dané chvíli.)
- Participace jako základ MA21 (dlouhodobá spolupráce samosprávy a občanů je základem úspěšné místní Agendy 21).
- Vnější vztahy a vazby (je potřeba navazovat vztahy mezi obcemi, regiony a kraji a předávat si zkušenosti s aplikací místní Agendy 21, důležité je i zapojení se do sítí, které propojují společné zájmy na národní i mezinárodní úrovni).
- Informování občanů a osvěta (klíčovým bodem je i předávání informací mezi samosprávou a občany, zajištění povědomí občanů o udržitelném rozvoji, protože jedině přesvědčený občan je motivovaný ke spolupráci a aktivně se zapojuje do jednání o rozvoji obce a do samotné realizace).
- Strategie udržitelného rozvoje (nezbytné je i vypracování strategie udržitelného rozvoje, kdy jsou stanoveny cíle, postupy a politiky v dlouhodobém horizontu v udržitelném rozvoji na místní úrovni).
- Zdroje financování (rozvoj místní Agendy 21 musí být financován, a to jak ze zdrojů místních, tak z externích).

5. Vliv neziskových organizací na uplatňování principů MA21 v místní samosprávě ve vybraném regionu

Jednou z nezbytných podmínek úspěšné aplikace místní Agendy 21 v obci či regionu je především efektivní spolupráce neziskové oblasti, veřejné správy a občanů, která přispívá ke zlepšení výstupů a vyšší účinnosti zavádění změn v rozvoji obci. Existují ale i bariéry, které brání úspěšné kooperaci neziskových organizací a místní samosprávy. Mezi bariéry mohou patřit špatné předchozí zkušenosti obou stran se spoluprací, vzájemná nedůvěra mezi jednajícími stranami či nedostatek informací o výhodách popřípadě nevýhodách a dopadech spolupráce. Existence těchto bariér vede ke zhoršení výsledků, prodloužení doby řešení různých sociálních problémů v regionu a k chybně zaměřeným programům vývoje v dané oblasti apod.

Cílem této práce je zmapovat současný stav spolupráce a zejména vliv neziskových organizací při aplikování jednotlivých principů místní Agendy 21. Získané poznatky by měly sloužit nejen ke zhodnocení současného stavu ve vybraném regionu, ale měly by pomoci k navržení možných zlepšení, která by celý proces spolupráce zefektivnila. K dosažení stanoveného cíle, je zapotřebí analyzovat současný stav dané problematiky ve vybraném regionu, a to jak z pohledu neziskových organizací, tak z pohledu místní samosprávy.

Aby bylo možné odpovědět na hlavní otázku výzkumu, tedy „jaký je vliv neziskových organizací při uplatňování principů místní Agendy 21 v místní samosprávě“ bude zapotřebí získat odpovědi na několik dílčích oblastí výzkumu. Proto se dotazník skládá přibližně z 25 otázek, některé z nich jsou uzavřené, kdy zástupci obcí a neziskových organizací budou vybírat z několika možností, jiné otevřené.

Data k výzkumu budou získána pomocí elektronického dotazníkového šetření (přesná verze dotazníku tvoří přílohu č. 1 této práce), které bude rozesláno vybraným místním samosprávám a neziskovým organizacím v regionu. Budou zvoleny samosprávní úřady, které aplikují místní Agendu 21, a to jak na pokročilé úrovni, tak pouze jako začínající. Zároveň budou získávány odpovědi i od těch samospráv, které nemají s místní Agendou 21 žádné zkušenosti nebo MA21 aplikovaly, ale z programu vystoupily nebo byly vyřazeny. Současně budou dotazníky rozeslány také náhodně vybraným neziskovým organizacím, které mají své působíště ve vybraných obcích.

Výsledkem bude porovnání získaných odpovědí a jejich interpretace v další části práce.

5.1 Charakteristika vybraného regionu

Tento výzkum je zaměřen na oblast východní Prahy a přiléhajícího Středočeského kraje. Oblast obcí, kde bylo šetření prováděno, je vymezena na obrázku č. 4.

Obrázek 4 Mapa zvoleného regionu

Zdroj: vlastní zpracování

Vybraný region je sociologicky velmi zajímavý díky specifické skladbě obyvatelstva, výrazně ovlivněné rozvojem příměstských satelitních rezidenčních oblastí v posledních letech. Příliv nových obyvatel je výzvou pro jejich integraci do stávající populace i do stávajících rozhodovacích struktur v místních zastupitelstvech. Vzájemná komunikace je klíčovým faktorem pro úspěšný průběh tohoto procesu.

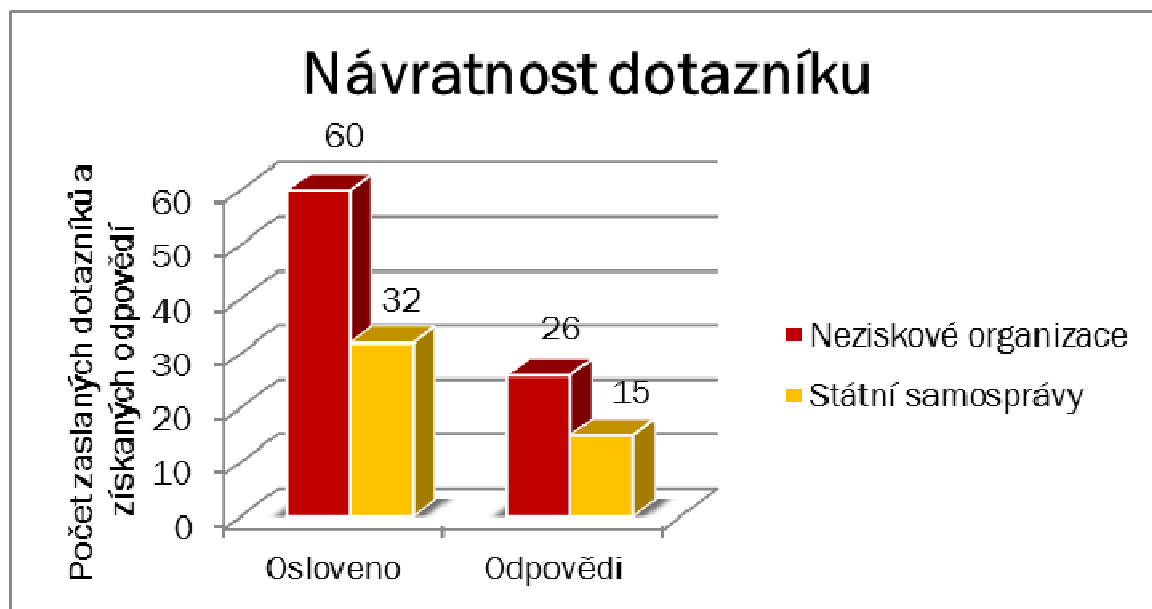
5.2 Vyhodnocení šetření

Dotazník je nejprve vyhodnocen za každou kategorii zvlášť, tedy nejprve jsou zhodnoceny výsledky odpovědí neziskových organizací, které jsou aktivní v oblastech s místní Agendou 21. Následuje kapitola vyhodnocení neziskových organizací v regionech, kde místní Agendu 21 neaplikují. Dále jsou vyhodnoceny zvlášť místní samosprávy

uplatňující MA21 a obce bez ní. Výsledky těchto čtyř kategorií jdou poté křížově porovnány, vždy je poukázáno na největší rozdíly mezi odpověďmi daných subjektů. Teprve poté je stanoven celkový závěr a doporučení, na základě kterých by vliv neziskových organizací mohl být větší, než je v současnosti.

Dotazník byl rozeslán celkem 32 obcím v regionu, z nichž 11 uplatňuje místní Agendu 21 v praxi. Dále byl rozeslán 60 neziskovým organizacím, které mají sídlo v daném regionu. Na dotazník odpovědělo 15 obcí, což představuje téměř 47% návratnost dotazníku. Z oslovených neziskových organizací jich řádně vyplnilo dotazník 26, tedy přes 43 %. Celková návratnost dotazníku je zobrazena na obrázku č. 5.

Obrázek 5 Návratnost dotazníku

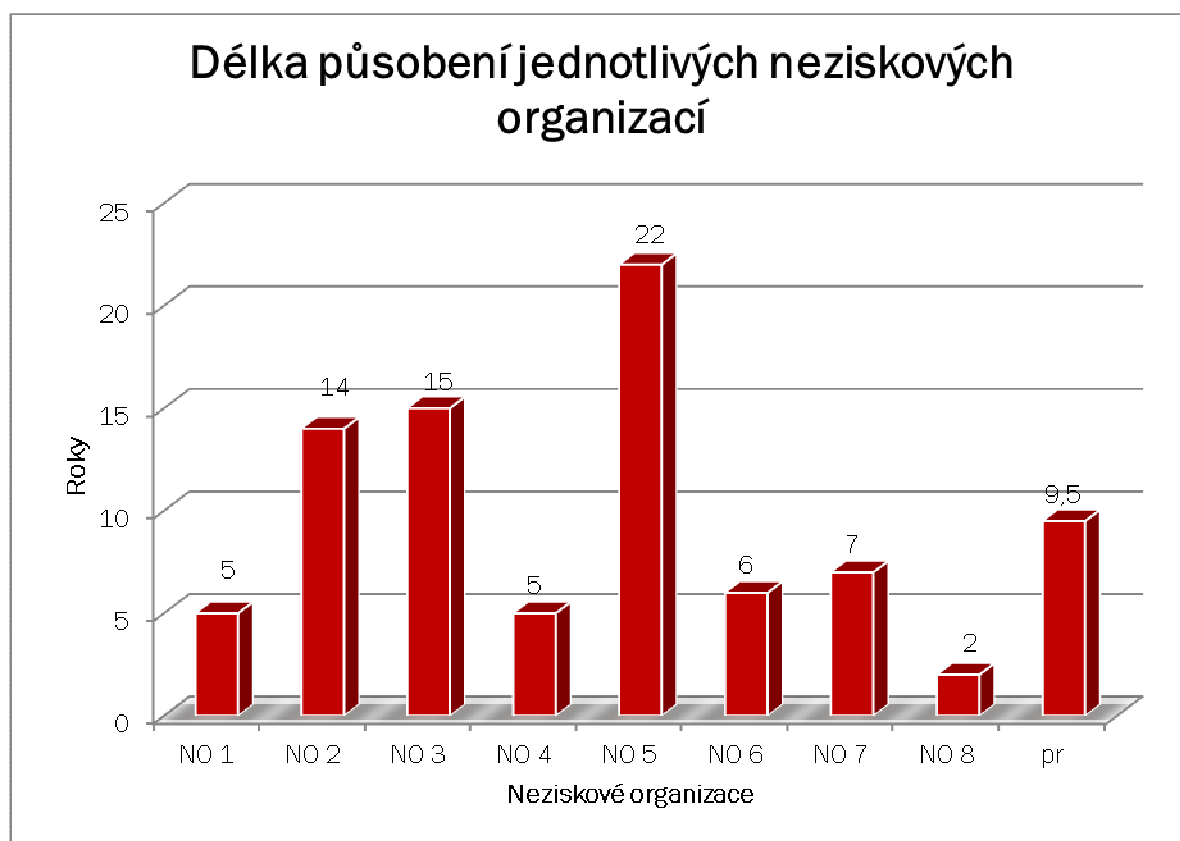

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

5.2.1 Neziskové organizace působící v obcích uplatňujících místní Agendu 21

Z oslovených subjektů na dotazník reagovalo 8 neziskových organizací, které jsou si vědomy, že působí v obcích či regionech uplatňujících principy místní Agendy 21. Některé z těchto organizací mají dlouholetou tradici své existence, jak je patrné z obrázku č. 6a jsou aktivní v různých oblastech, přičemž část z nich provozuje svou činnost i ve více oborech. Nejvíce je zastoupena oblast práce s dětmi a mládeží, které se věnují všechny z dotázaných NO. Dalším zaměřením je sport, regionální rozvoj a vzdělávání. Organizace jsou také aktivní v oblastech sociálních služeb a ekologie životního prostředí.

Obrázek 6 Délka působení jednotlivých neziskových organizací v oblastech aplikujících místní Agendu 21

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Dotázané organizace se liší i počtem členů. Nejpočetněji je zastoupeno rozmezí 6-20 členů, do kterého se zařadilo pět neziskových organizací, jen jedna má více než 50 členů. Různé je to i s počtem pořádaných akcí, který dle získaných odpovědí není zcela závislý na velikosti neziskové organizaci či oblasti, kterou se zabývá. Počet všech akcí za rok pořádaný jednotlivými organizacemi dle oborů je znázorněn v tabulce číslo 7.

Tabulka 7 Počet akcí pořádaných jednotlivými neziskovými organizacemi včetně jejího zaměření

Počet akcí za rok včetně zaměření NO		
NO	Zaměření	Počet akcí za rok
1	Sport, práce s dětmi a mládeží	4
2	Sociální služby, práce s mládeží	10
3	Sociální služby, vzdělávání, práce s mládeží	5
4	Ekologie, regionální rozvoj, práce s mládeží	14
5	Práce s dětmi a mládeží	20
6	Práce s dětmi a mládeží	3
7	Ekologie, regionální rozvoj, práce s mládeží	5
8	Sport, práce s dětmi a mládeží	8

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Akce jsou pořádány zejména pro místní obyvatele či širokou veřejnost, přičemž převažuje místní působnost. Pouze jedna nezisková organizace, která je aktivní v oblasti vzdělávání, má celorepublikovou působnost.

Kromě jedné neziskové organizace působící v oblasti vzdělávání všechny alespoň částečně využívají veřejné podpory (a to v rozmezí 10až 99%). Všechny organizace ale využívají od obce či regionu jiné podpory než je finanční. Nejčastěji se jedná o bezplatné zapůjčení prostor, propagaci pořádaných akcí na internetových stránkách obce či v periodiku. Obce poskytují také technickou podporu. Příkladem může být poskytnutí pytlů při čištění lesa pořádaného neziskovou organizací a následné zajištění svozu odpadu. Při pořádání sportovních akcí se jedná o lidskou pomoc související se zajišťováním nutných povolení. Při samotné akci více než polovina neziskových organizací spolupracuje s místní samosprávou. A naopak pokud místní samospráva organizuje své akce, tak nabízí prostor neziskovým organizacím, aby zde podnikly své aktivity.

Další oblastí v dotazníku, na kterou odpovídaly neziskové organizace, byla spolupráce s místní samosprávou, informovanost o dění v regionu a v místní veřejné politice. Z dotazníku vyplynulo, že neziskové organizace působící v oblasti, kde je aplikována MA21, nejvíce získávají informace o aktivitách v dané oblasti pomocí webových stránek obce a regionu. Dalším významným zdrojem je periodikum, osobní kontakt s členy místní samosprávy a komunikace za pomoci e-mailu. Mezi jiné způsoby bylo zařazeno jednání zastupitelstva, či působnost člena neziskové organizace na radnici. Výsledky jsou vyobrazeny na obrázku

č. 7. Dle odpovědí na další z otázek v dotazníku považují neziskové organizace osobní kontakt za velice důležitý při jednání o konkrétních změnách. Jako relativně nejméně zajímavý zdroj se jeví vyvěšování informací na obecních nástěnkách, což je však do velké míry vyžadováno zákonem.

Obrázek 7 Způsoby, kterými získávají neziskové organizace od místních samospráv informace o dění v obci

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

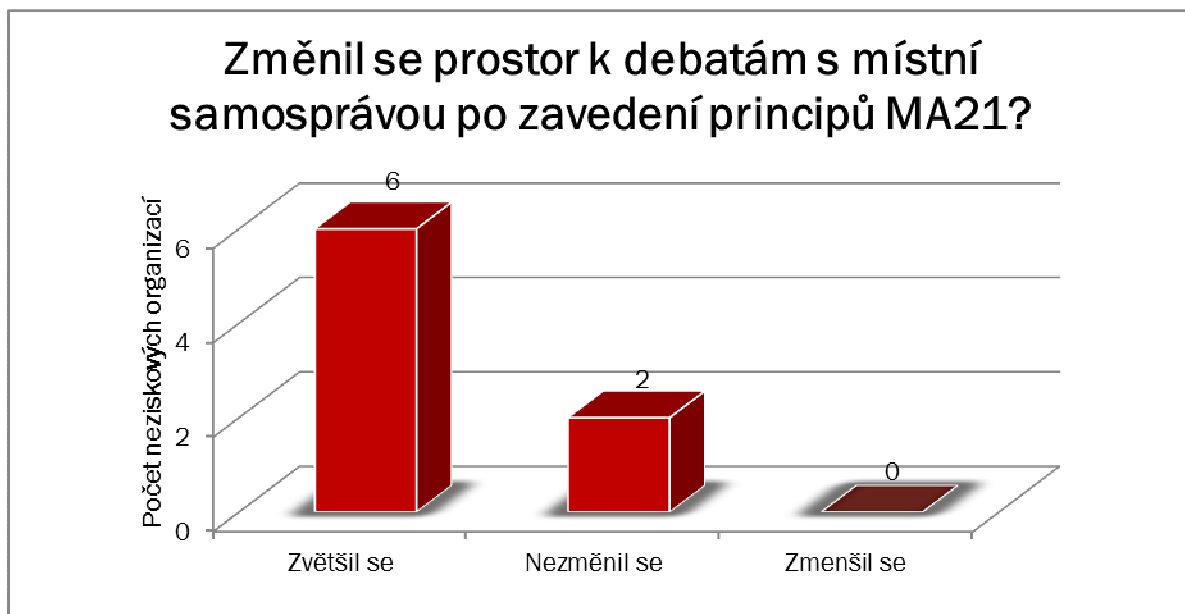
Naopak pokud chce místní samospráva jednat s neziskovými organizacemi, tak iniciuje kontakt různou formou. Dle neziskových organizací nejčastěji tak místní samospráva koná za pomoci e-mailové komunikace, vlastních webových stránek, formou tzv. kulatých stolů, či osobním jednáním s jednotlivci. Některé samosprávy využívají i dotazníků, jedna nezisková organizace se setkala i s telefonickou formou komunikace.

Samotné neziskové organizace se snaží ovlivnit veřejnou politiku v daném místě nejčastěji pomocí podávání návrhů na změny, připomínkováním stávajících plánů a projektů, či případně iniciováním debat o možných změnách a vývoji dané obce či regionu. Tři z dotázaných neziskových organizací se nesnaží nijak ovlivnit veřejnou politiku. Mezi úspěšné příklady ovlivnění veřejné politiky neziskovou organizací lze uvést zavedení každoroční jarní akce – úklid okolí, kterou navrhla nezisková organizace a místní samosprávami ji přijala za svou. Jiným příkladem může být zabránění kácení stromů

v přírodní rezervaci za účelem stavby golfového hřiště, kdy nezisková organizace skrze městskou část dosáhla změny územního plánu. Dle neziskových organizací hraje velkou roli při komunikaci s místní samosprávou a ovlivňování veřejného dění velikost neziskové organizace. Pouze jedna uvedla, že velikost není nikterak podstatná, dvě z dotázaných si myslí, že při ovlivnění je velikost méně důležitá. Převládá ale pocit, že jejich vliv je závislý na změnách v zastupitelstvu.

Od zavedení místní Agendy 21 v regionu jsou neziskové organizace angažovanější ve svých aktivitách i při řešení otázek rozvoje oblasti. Zavedení MA21 sice nenavýšilo počet pořádaných aktivit neziskovými organizacemi, ale zlepšila se samotná spolupráce mezi neziskovými organizacemi a místní samosprávou, zejména v oblasti komunikace. Významná je i podpora vedení obce a zastřešení akcí pro více neziskových organizací. Zároveň se zvětšil prostor pro společné projekty, radnice pořádají více osobních setkání a vyjasnilo se i společné chápání dlouhodobých cílů. Celkově se obce staly aktivnějšími v oblasti rozvoje a komunikace s místními obyvateli, což je znázorněno i na obrázku číslo 8.

Obrázek 8 Změnil se prostor k debatám s místní samosprávou aplikací místní Agendy 21?

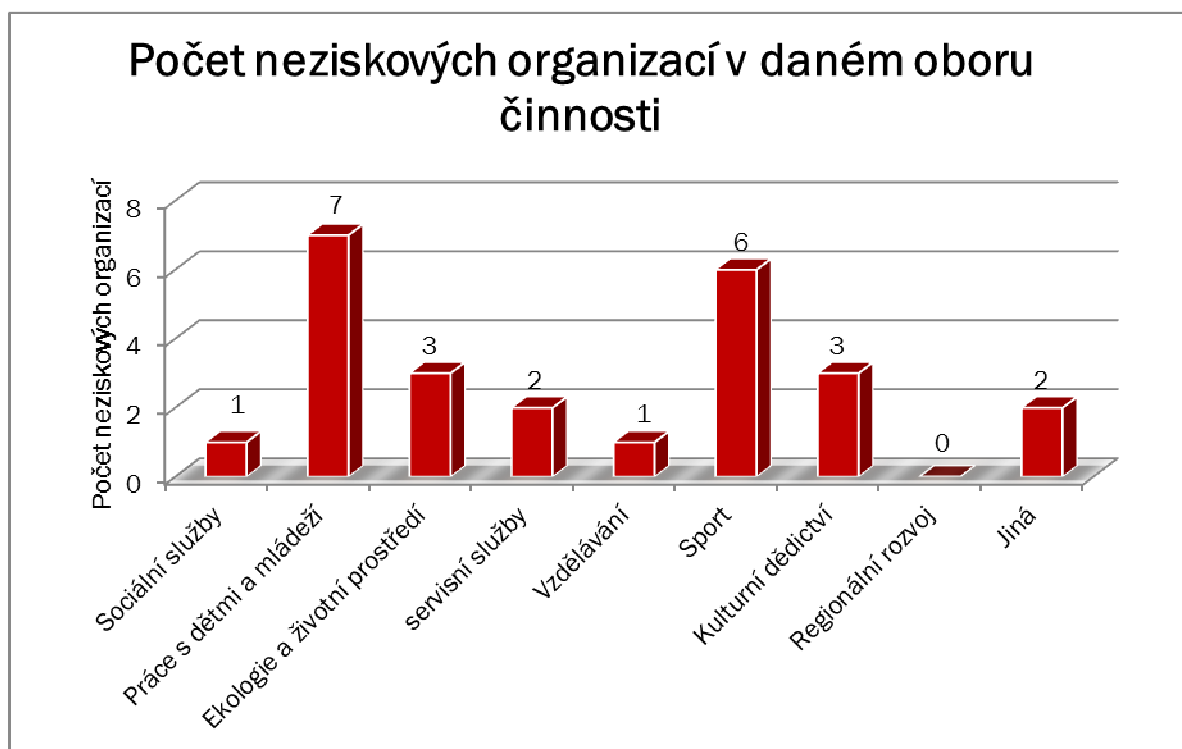

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

5.2.2 Neziskové organizace působící v obcích, které neuplatňují místní Agendu 21

Další kategorií dotazovaných byly neziskové organizace, které působí v obcích či regionech, kde místní Agenda 21 aplikována není. Do této skupiny se zařadilo osmnáct z odpovídajících subjektů. Rozložení jejich činností je opět nejvíce zastoupeno oborem práce s dětmi a mládeží, mezi hlavní činnosti patří také sport. Mezi neziskovými organizacemi, které odpovídaly na daný dotazník, jsou i ty, které jsou aktivní ve sféře kulturního dědictví a ekologie. Mezi jiné oblasti jejich zájmu patří bezpečnost a získávání financí pro nemocné děti. Obor aktivit a počet neziskových organizací je znázorněn na obr. č. 9.

Obrázek 9 Počet neziskových organizací v daném oboru činnosti (působících v oblastech, kde není uplatňována MA21)

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Co se týká počtu členů, nejvíce je mezi odpovídajícími subjekty zastoupena kategorie v rozmezí 6-20 členů (rozložení je zobrazeno na obrázku č. 10). Opět nebyl prokázán vztah mezi velikostí členské základny a počtem pořádaných akcí v roce. Jedna z dotázaných neziskových organizací zaměřená na získávání financí pro nemocné děti má celorepublikovou působnost, jinak převažuje místní a okresní. Organizace zaměřené na ekologii, životní

prostředí a kulturní dědictví mají působnost zejména místní, naopak organizace aktivní v oblasti práce s mládeží oslovují převážně širokou veřejnost a jejich působnost je rozsáhlejší.

Obrázek 10 Rozdělení neziskových organizací dle velikosti členské základny

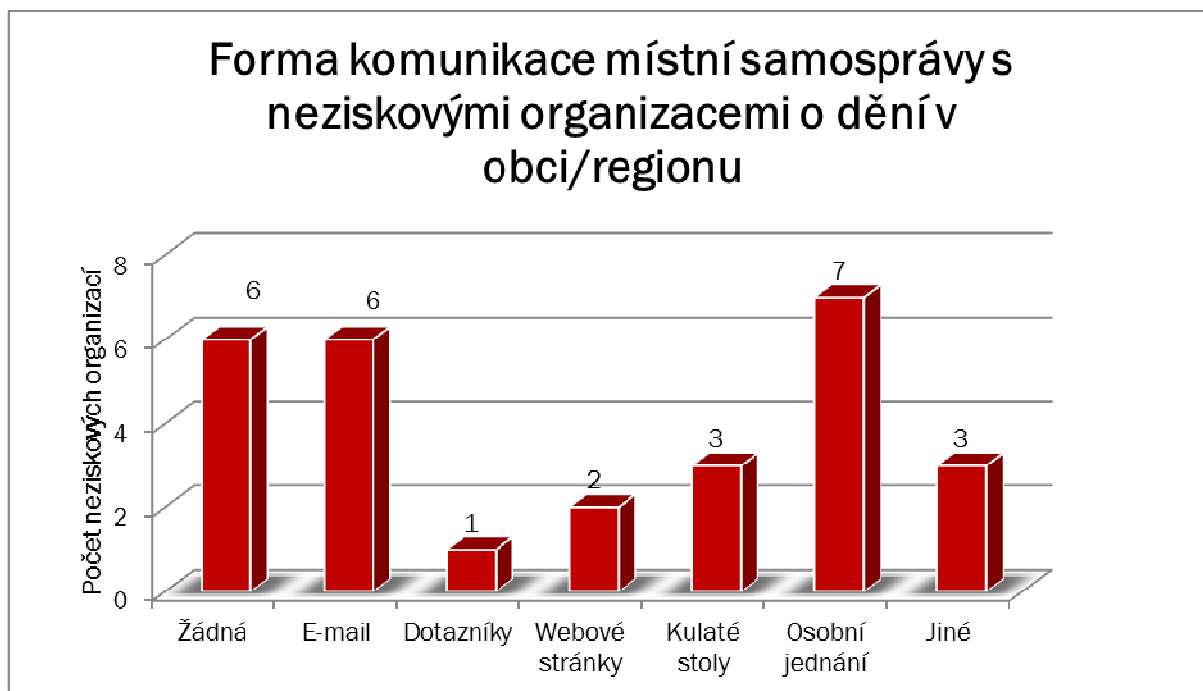
Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Veřejnou podporu k financování svých aktivit získává dvanáct z osmnácti odpovídajících neziskových organizací, a to v rozmezí 10 až 90 %. Přičemž šest organizací dostává podporu vyšší než je 50 % celkových potřeb pro svou činnost. Devět z dotázaných nezískává kromě finanční podpory žádnou další. Ti, kteří ji využívají, uvedli jako nejčastější podporu zapůjčení prostor k užívání, propagaci v místním periodiku, propůjčení strojů či jiné služby. Pokud místní samospráva organizuje své akce, tak většinou nabízí prostor i neziskovým organizacím, aby zde mohly prezentovat své aktivity. Šest neziskových organizací uvedlo, že tento prostor jim nabízen není.

Neziskové organizace nejvíce získávají informace o dění v regionu pomocí nových médií, tedy přes internetové stránky obce či regionu, místním periodikem či díky osobnímu kontaktu. Mezi méně využívané zdroje informací patří nástěnky a jiné vývěsní plochy. Jedna z odpovídajících NO nezískává informace žádnou formou. Naopak pokud chce místní samospráva jednat s neziskovými organizacemi o dění v obci, tak nejčastěji dle neziskových organizací využívá osobní jednání s členy organizací nebo e-mailovou komunikaci. Šest z dotázaných NO uvedlo, že obec nijak neinicuje jednání o vývoji a změnách v obci. Mezi jiné formy byla zařazena komunikace prostřednictvím měsíčníku města, telefonicky a osobní

účastí na komunitním výboru obce. Odpovědi jsou vyobrazeny na obr. č. 11; v této otázce mohly neziskové organizace zvolit i více variant.

Obrázek 11 Forma komunikace místní samosprávy s neziskovými organizacemi v oblastech, kde není zavedena MA21

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Z výsledků dotazníku je patrné, že pokud chce veřejnost jednat s místní samosprávou a změnit její postoj, koná tak přímo a ne za pomoci neziskových organizací (tuto variantu uvedly tři z dotázaných NO).

Pokud se neziskové organizace snaží ovlivňovat veřejnou politiku v místě jejich působnosti (výsledky k dispozici na obrázku číslo 12 níže), tak nejčastěji volí formu podávání návrhů na konkrétní změny, připomínají již existující návrhy a snaží se iniciovat debaty. Šest z dotázaných se nijak nesnaží měnit veřejnou politiku, jedna nezisková organizace jako možnost ovlivnění uvedla osobní kontakty s místní samosprávou. Čtrnáct z osmnácti neziskových organizací připouští, že nejsou úspěšní při snaze tuto politiku a dění v obci ovlivnit. Pokud bychom chtěli konkrétní příklad úspěchu, je možné uvést například instalaci semaforu v blízkosti základní školy, který byl postaven na návrh občanského sdružení, nová výsadba stromů a transparentnější chování samosprávy. Úspěšným ovlivněním je i lepší koordinace akcí pro děti v regionu.

Obrázek 12 Způsoby ovlivňování veřejné politiky v oblastech, kde není uplatňována MA21

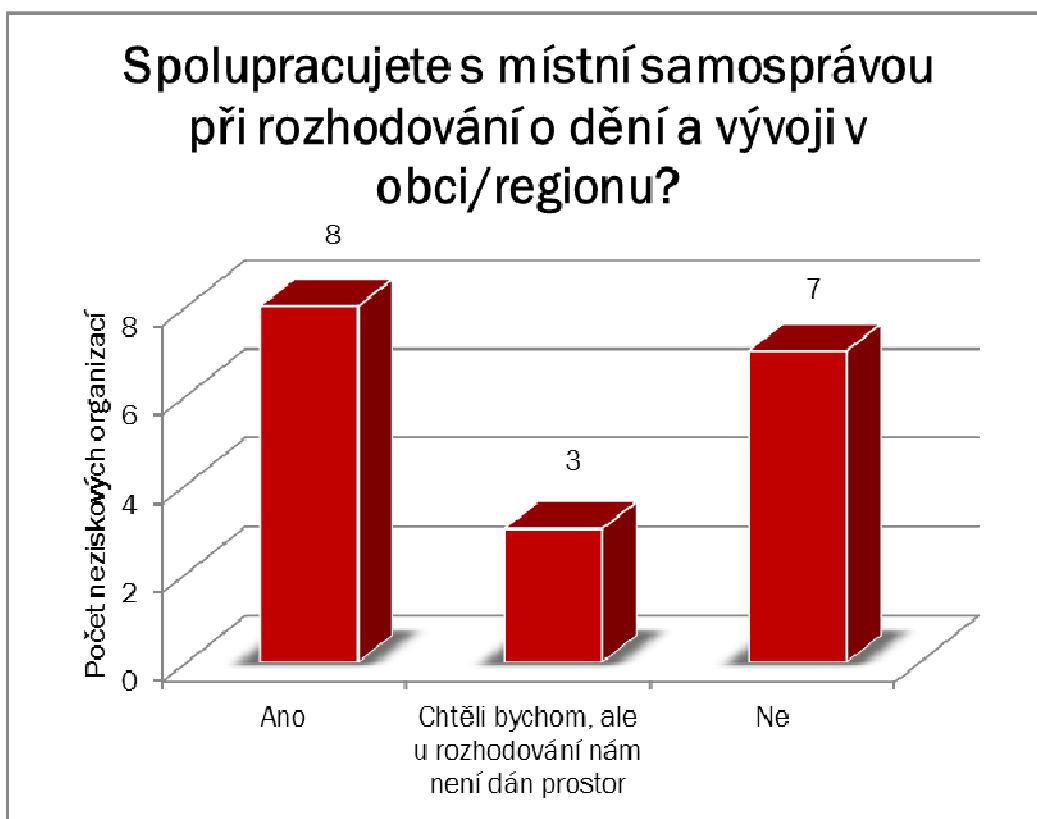

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Dle neziskových organizací je při ovlivňování veřejného dění alespoň částečně důležitá velikost neziskové organizace. Sedm z dotázaných si myslí, že tato role je velká, osm je toho názoru, že alespoň malou roli při ovlivňování velikost má, pouze tři uvedly, že velikost NO není nikterak důležitá. Převládá také názor, že vliv závisí na konkrétním zastupitelstvu a změnách v jeho složení.

U neziskových organizací sídlících v obcích, kde není uplatňována místní Agenda 21, převládá názor, že spolupráce mezi těmito organizacemi a samosprávou není dostatečná (deset z oslovených organizací považuje spolupráci za částečně či zcela nedostatečnou). Šest z těchto neziskových organizací uvedlo, že jim není dán prostor k debatám o dění v obci či regionu, sedm z nich se domnívá, že místní samospráva nespolupracuje při rozhodování o dění a vývoji, tři z nich uvedly, že by spolupráci uvítaly, ale není jim u rozhodování dán prostor (výsledky je možné si prohlédnout na obr. č. 13).

Obrázek 13 Spolupracujete s místní samosprávou při rozhodování o dění a vývoji v obci/regionu?

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Některé z organizací, které nejsou spokojeny se spoluprací se samosprávou, se snaží ji zlepšit. Jako příklad uvedly osobní hovory se starostou, stálou komunikaci, připomínkování stávajících návrhů či volbu jiného zastupitelstva.

Tři z oslovených neziskových organizací si myslí, že by zavedení principů místní Agendy 21 zlepšilo současný stav a zvýšilo jejich vliv na dění v obci, jedna tento názor nezastává, zbylých 14 nedokázalo tuto otázku posoudit, jelikož nejsou seznámeny s principy a fungováním MA21.

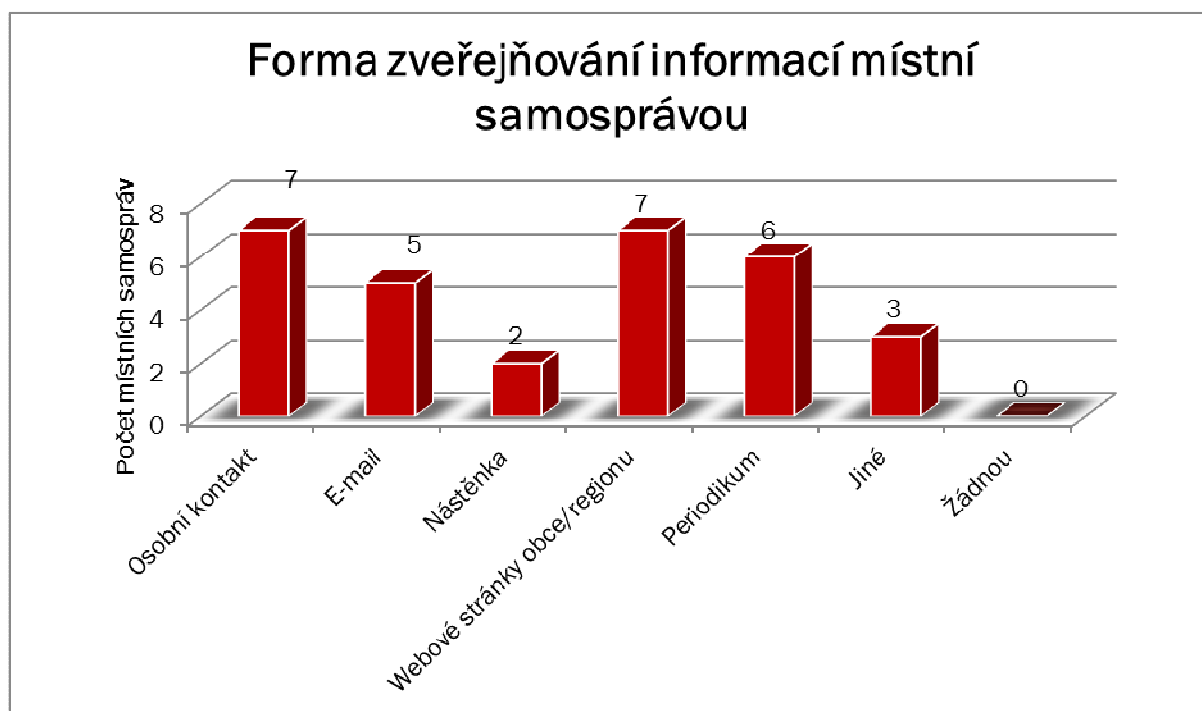
5.2.3 Místní samospráva aplikující místní Agendu 21

Do této kategorie je zařazeno 8 místních samospráv, které uplatňují principy MA21 a jsou registrovány v Databázi MA21. Všechny tyto obce mají jasně definovaný plán rozvoje a uplatňují místní Agendu 21 jak na začínající úrovni, tak i v té druhé nejvyšší, tedy v kategorii B. V těchto obcích je registrován různý počet neziskových organizací, který

je dle výsledků šetření závislý na velikosti dané obce či městské části, tedy ve větších obcích je registrováno více neziskových organizací.

Pokud chce samospráva informovat neziskové organizace o dění v regionu (obr. č. 14), činí tak nejčastěji za pomoci internetových stránek obce nebo místního periodika. Využívá také osobního kontaktu či e-mailové korespondence, naopak skoro vůbec nejsou informace podávány skrze nástěnku či jiné vývěsní plochy obce. Jako další způsoby předávání informací uvedly samosprávy komise rady MČ, ankety či plánovací procesy.

Obrázek 14 Forma zveřejňování informací místní samosprávou uplatňující místní Agendu 21

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Dle svých slov, všechny z dotázaných samospráv poskytují neziskovým organizacím jak finanční, tak i jinou podporu pro jejich aktivity. Nejčastěji se jedná o zapůjčení prostor bez nároku na zpoplatnění, technickou pomoc či slevy při pronájmech a záborech veřejného prostranství. Zároveň nabízejí medializaci jejich aktivit a to zejména přes internet, na vývěškách či při veřejných jednáních s občany. Tyto místní samosprávy také nabízejí neziskovým organizacím možnost účastnit se obecních akcí, kde mohou prezentovat svoji činnost.

Spolupráce mezi místní samosprávou a neziskovými organizacemi probíhá nejčastěji v oblasti práce s dětmi a mládeží, druhým nejčastějším oborem jsou sociální služby.

Následuje sport, regionální rozvoj, ekologie a životní prostředí. Naopak na posledních místech se umístila oblast vzdělávání, poradenská a informační činnost. Tři z dotázaných obcí spolupracují s neziskovými organizacemi týdně, dvě měsíčně a dvě samosprávy uvedly, že spolupráce probíhá několikrát do roka.

Pokud chtějí obyvatelé a organizace jednat s místní samosprávou, mají různé možnosti jak je kontaktovat. Všechny správy dávají prostor k debatám o dění v obci skrze osobní jednání či pomocí dotazníků. Další nejčastěji využívanou možností jsou tzv. kulaté stoly, internetové stránky obce či e-mail. Mezi další možnosti zařadily obce veřejná projednání či veřejné fórum. Jedna z místních samospráv uvedla, že organizuje tzv. čaje o páte se starostou, kde obyvatelé mají možnost se sejit přímo s nejužším vedením radnice a probrat pro ně palčivá témata. Jiná z oslovených samospráv uvedla, že pořádá plánovací setkání, které se stalo osvědčenou metodou komunitního plánování.

Všech sedm oslovených samospráv odpovědělo, že dostává od místních neziskových organizací návrhy na zlepšení či zefektivnění chodu obce, zároveň všechny považují neziskové organizace za rovnocenného partnera při jednání o změnách. Sedm z nich uvedlo, že při zavádění dílčích změn využívají pomoci od neziskových organizací. Pokud se neziskové organizace snaží ovlivnit veřejnou politiku, nejčastěji dle místních samospráv toto činí podáváním konkrétních návrhů, připomínkováním stávajících či iniciováním debat o vývoji obce. Jen jedna obec uvedla, že NO využívají i kontroly či poskytování expertních posudků. Přesné výsledky jsou zpracovány na obrázku č. 15. Mezi jiné způsoby snahy ovlivnit veřejnou politiku neziskovými organizacemi, uvedly samosprávy web-otázky⁹ a odpovědi či aktivní účast na procesech plánování.

⁹ Podrobněji nebyla tato odpověď specifikována, nelze přesně stanovit, jakou strukturu web-otázky mají.

Obrázek 15 Způsoby ovlivňování veřejné politiky neziskovými organizacemi v oblastech, kde je MA21 aplikována

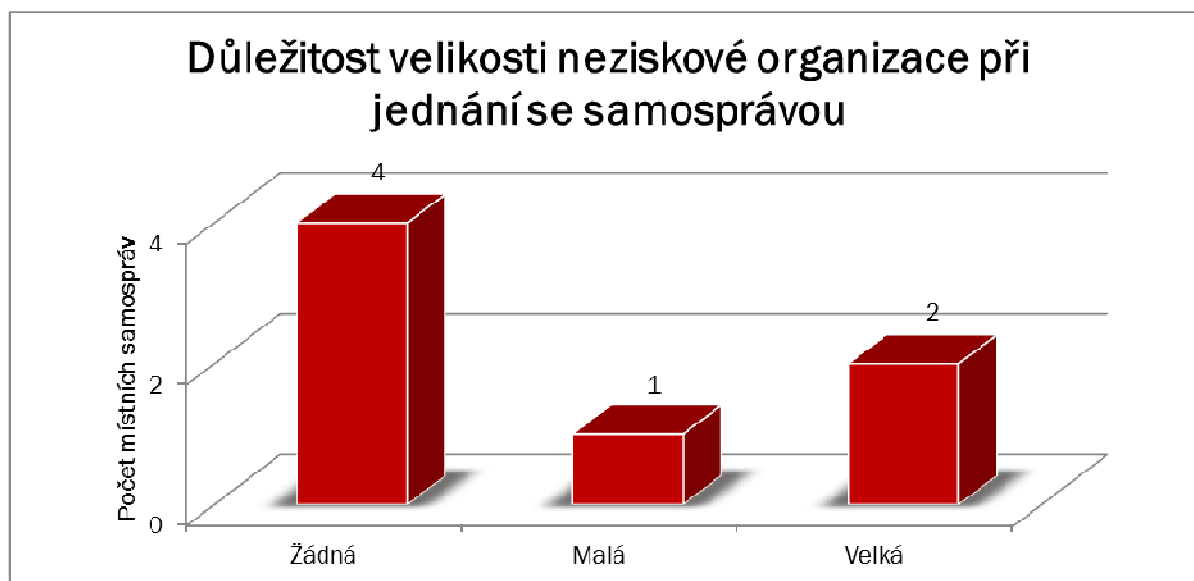

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Mezi úspěšné příklady ovlivnění veřejného dění lze uvést opravu dětského hřiště, kdy radnice řešila možnost využití prázdné plochy. Na místní návrh neziskové organizace byla tato výstavba realizována. Dalším takovým příkladem je situace jedné z dotázaných městských částí, která je zapojena do Národní sítě Zdravých měst ČR, v níž neziskové organizace jsou zapojeny jak do komunitního, tak i do strategického plánování. Jedno z místních občanských sdružení zde provádí terénní sociální práce, které chtělo rozšířit, ale nemělo k dispozici dostatek financí. Po domluvě s vedením městské části získalo nejen finance na svou činnost, ale i prostory zdarma, aby mohlo otevřít Centrum pro rodinu (jedním z komunitních cílů městské části bylo vytvoření mateřského centra).

Jak je patrné z obrázku číslo 16, i některé místní samosprávy považují velikost neziskové organizace za důležitý prvek při jednání. Nejčastějším nedostatkem, kterým se vyznačují neziskové organizace v dané obci, je nedostatek zdrojů či odpovědnosti, jedna obec označila jako nedostatek nezájem o dění v obci. Jako další příklady je možné uvést příliš malou základnu či stav, kdy neziskové organizace řeší pouze dílčí záležitosti.

Obrázek 16 Důležitost velikosti neziskové organizace při jednání s místní samosprávou v regionech s MA21

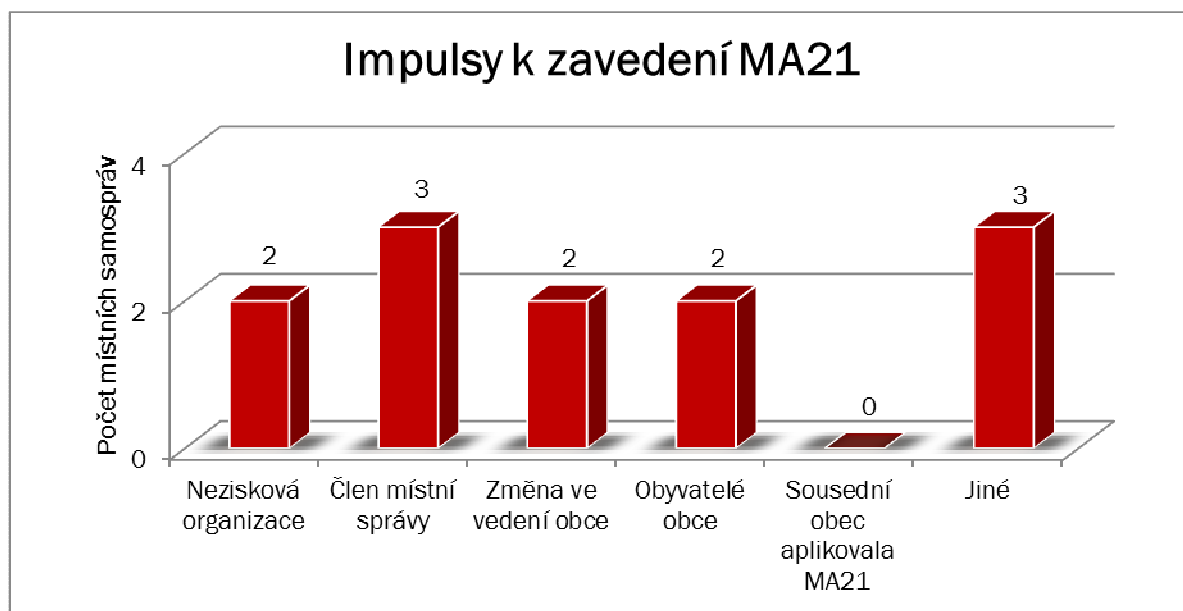

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

U čtyř ze sedmi dotázaných samospráv převládá názor, že spolupráce s neziskovými organizacemi není závislá na změnách v zastupitelstvu. U čtyř z nich je některý člen samosprávy zároveň členem místní neziskové organizace, například na pozici starosty, místostarostky a jako člen výboru. Také převládá názor, že neziskové organizace jsou angažovanější při ovlivňování veřejného dění v porovnání s minulostí.

Impulsy k zavedení místní Agendy 21 byly u dotázaných obcí různé, ve dvou případech byla iniciativa na straně neziskové organizace či samotných obyvatelů obce, ve třech případech návrh podal člen místní samosprávy, ve dvou obcích k zavedení MA21 došlo po změnách v zastupitelstvu. Tři obce uvedly i jiné impulsy. Jedním z nich bylo členství městské části v Národní síti Zdravých měst, jiným příkladem je chybějící strategie městské části ve směřování budoucího vývoje. Výsledky jsou zaznamenány na obrázku č. 17. Samosprávy měly možnost volit z více možností, jelikož vždy nemusí existovat pouze jediný podnět k zavedení změny.

Obrázek 17 Impulsy k zavedení místní Agendy 21

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Po aplikaci MA21 se v daných obcích ve třech případech zvýšil počet registrovaných NO, ve čtyřech případech nedošlo ke změně po zavedení těchto principů. Všechny dotázané samosprávy se domnívají, že díky zavedení místní Agendy 21 došlo ke zlepšení komunikace mezi správou a neziskovými organizacemi, což vedlo i k snížení střetů zájmů mezi obcí a obyvateli a častěji dochází ke hledání takového řešení, které vyhovuje všem zúčastněným stranám.

5.2.4 Místní samospráva bez uplatňování principů místní Agendy 21

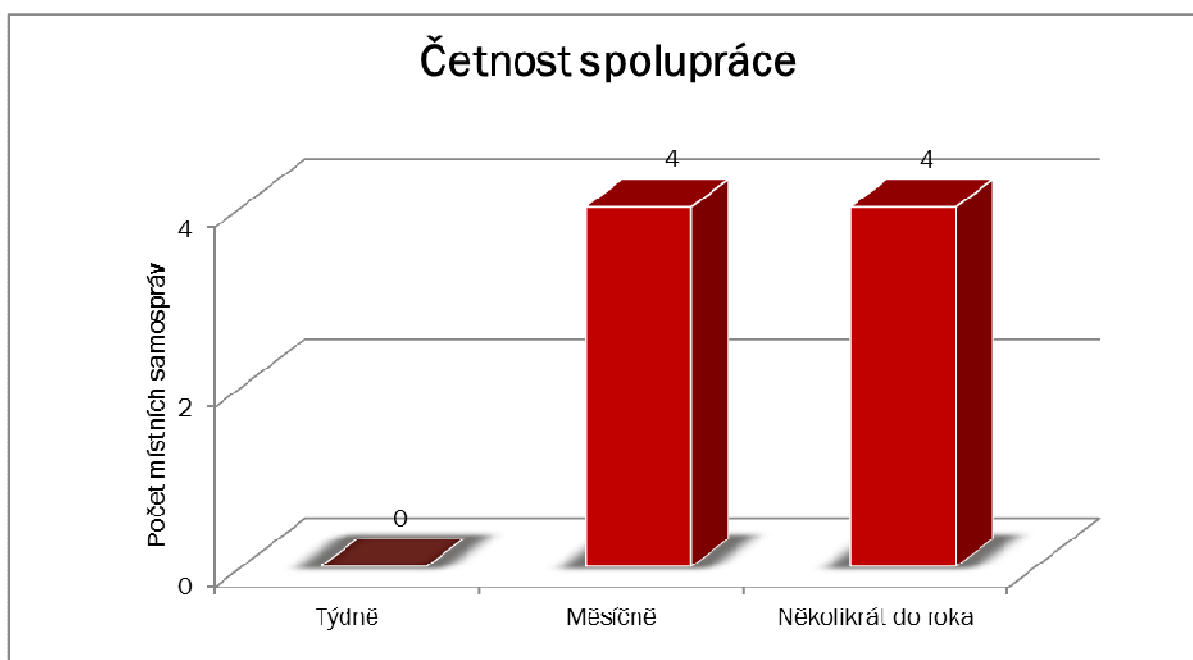
Dle získaných odpovědí se do kategorie místních samospráv, kde není či přestala být uplatňována místní Agenda 21, zařadilo 8 místních samospráv, přičemž jedna z nich nemá vůbec definovanou strategii či plán rozvoje. Pokud chtějí tyto obce poskytnout informace o dění v obci místním neziskovým organizacím, nejčastěji volí formu internetových stránek obce (a to v sedmi případech). Další častou formou je osobní kontakt, nástěnka či jiné vývěsní plochy a periodikum. E-mail je využíván pouze ve dvou z osmi případů. Jedna obec uvedla jako jinou formu předávání informací občasník.

Z odpovědí v oblasti poskytování podpory neziskovým organizacím vyplynulo, že dvě samosprávy neposkytují prostor při pořádání vlastních akcí místním organizacím. Jedna

z oslovených samospráv neposkytuje finanční podporu jejich aktivitám, ostatní obce poskytují alespoň částečnou a to nejčastěji formou grantů. Pokud poskytnou i jinou, než finanční, podporu neziskovým organizacím, pak se nejčastěji jedná o bezplatný pronájem prostor, zapůjčují zdarma technické vybavení, umožňují scházet se v budově městského úřadu. Jedna z obcí uvedla jako podporu bezúročné půjčky neziskovým organizacím. Tři z oslovených neposkytují žádnou nefinanční podporu místním NO.

Pokud municipality spolupracují s neziskovými organizacemi, pak je to nejčastěji v oblasti práce s dětmi a mládeží a v oblasti sportu. Na třetím místě co do četnosti se umístila oblast ekologie a životního prostředí, po ní následují sociální služby a servisní služby (poradenská a informační činnost). Naopak nejméně spolupracují v oboru regionálního rozvoje a kulturního dědictví. Z pohledu častosti dle obrázku č. 18 žádná ze samospráv nespolupracuje s neziskovými organizacemi více než několikrát za měsíc či pouze občas v roce.

Obrázek 18 Četnost spolupráce místních samospráv a neziskových organizací v oblastech bez MA21

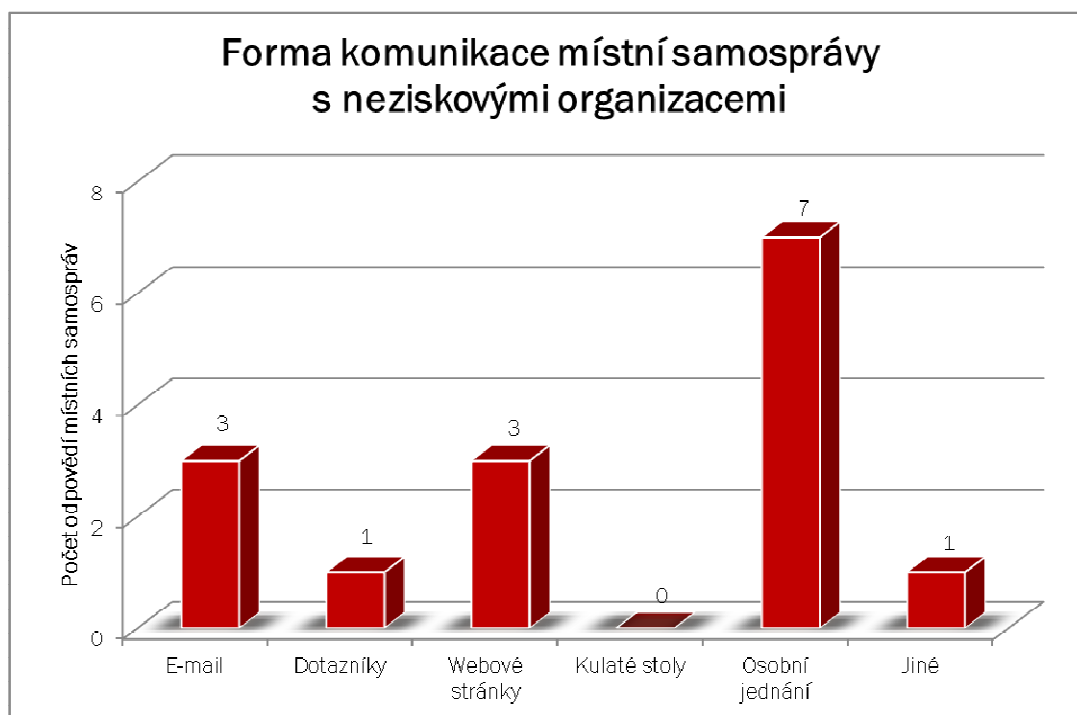

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Jak je patrné z obrázku č. 19, pokud dává samospráva prostor svým obyvatelům a neziskovým organizacím k debatám o dění v obci, nejčastěji volí formu osobního jednání, a to v sedmi případech. Některé radnice využívají i webové stránky obce, či e-mailovou komunikaci. Pouze jedna z oslovených samospráv využívá k oslovení obyvatel a neziskových

organizací dotazníky, žádná z nich nepořádá jednání u tzv. kulatých stolů. Jedna z nich uvedla jako jiný způsob komunikace obecní časopis.

Obrázek 19 Forma komunikace MS s NO v oblastech bez místní Agendy 21

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Dle mínění místních samospráv neziskové organizace se ve čtyřech případech nesnaží nijak iniciovat jednání s místní samosprávou o možných změnách v rozvoji obce, naopak ve zbývajících čtyřech případech tomu tak je. Pouze jedna z oslovených samospráv odpověděla, že při zavádění dílčích změn v dané obci využívá pomoci neziskových organizací, aby bylo dosaženo lepších výsledků. Ve čtyřech případech bylo uvedeno, že neziskové organizace nepodávají žádné návrhy ke zlepšení či zefektivnění chodu obce. Z druhého pohledu čtyři z osmi oslovených samospráv nepovažují neziskové organizace za rovnocenného partnera při jednání o změnách v regionu či v obci (dle obr. č. 20).

Obrázek 20 Považujete neziskové organizace za rovnocenného partnera?

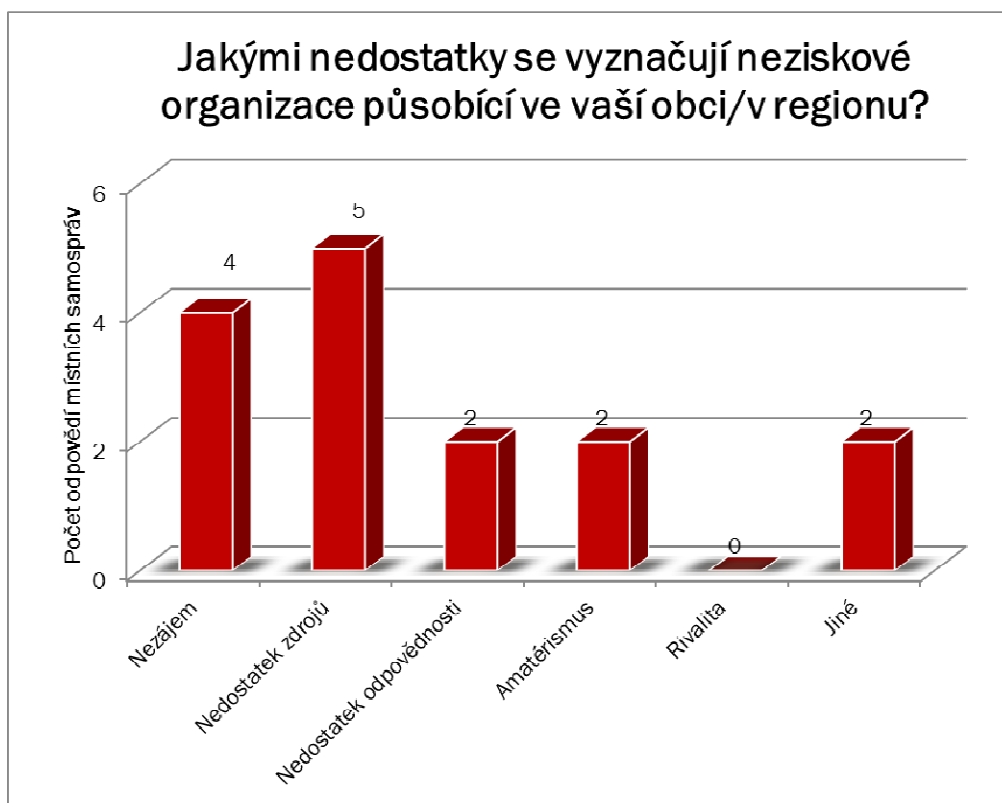

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Pokud se přeci jen neziskové organizace snaží nějakým způsobem ovlivnit veřejnou politiku, pak dle samospráv tak činí nejčastěji připomínkováním (v pěti případech) či podáváním návrhů (3 odpovědi). Pouze v jednom případě bylo zodpovězeno, že iniciují debaty ohledně možných změn, ve dvou případech kontrolují již provedené projekty. Jedna obec uvedla, že prospěchářské organizace k ovlivnění využívají pomluv, naopak ty slušné se do veřejné politiky nevměšují. V pěti případech bylo zodpovězeno, že se neziskovým organizacím nedaří úspěšně ovlivňovat veřejnou politiku.

Nejčastějším nedostatkem, kterým se vyznačují neziskové organizace působící v dané obci, je nedostatek zdrojů. Jako další nejčastější nedostatek uvedly samosprávy nezájem o dění v obci či nedostatek odpovědnosti, jak je patrné z obrázku č. 21. Dle odpovědí není spolupráce nijak závislá na změnách v zastupitelstvu v konkrétní obci, zároveň jsou vysoce postavení členové samosprávy členem nějakého občanského sdružení (a to v pět z osmi dotázaných). Jedná se o pozice starostky, místostarosty či zastupitelů.

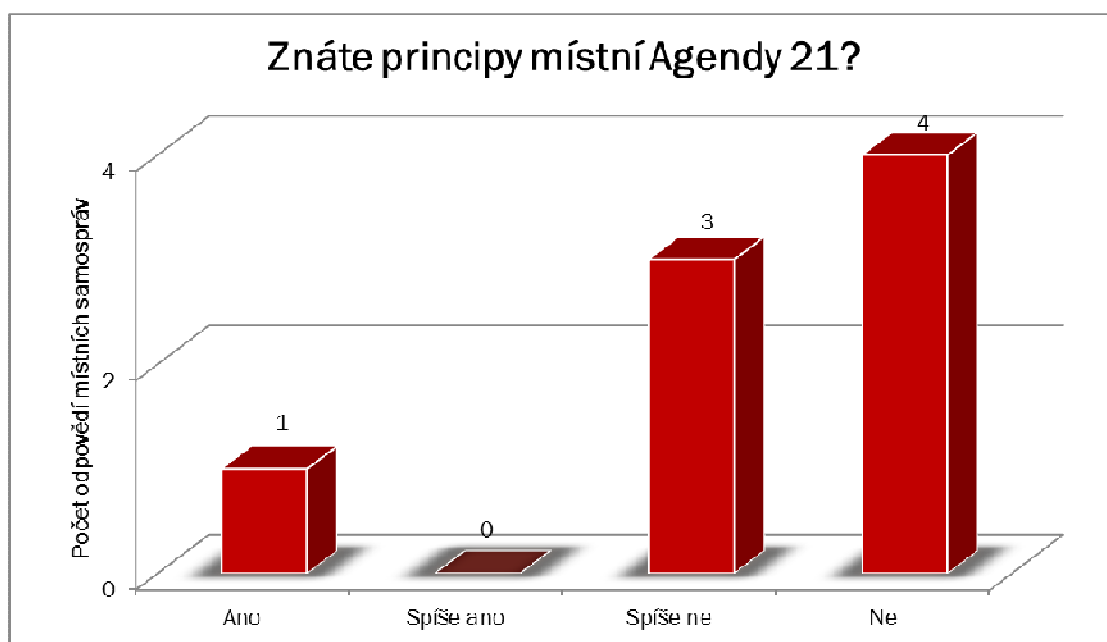
Obrázek 21 Jakými nedostatky se vyznačují neziskové organizace působící ve vaší obci/v regionu?

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Žádná z obcí se nepokusila zavést principy místní Agendy 21 a ani žádná z místních neziskových organizací možnost zavedení nijak neiniciovala. Čtyři z dotázaných samospráv neznají tyto principy, kladnou odpověď uvedla pouze jedna z obcí. Výsledek je možné si prohlédnout na obrázku č. 22. Samospráva, která zná tyto principy, jako důvod nerealizování místní Agendy 21 uvedla vyšší prioritu jiných agend, stejně tak jako snahu o získání dotací na rekonstrukci městského majetku. Dle této samosprávy je proces získávání dotací natolik komplikovaný a časově náročný, že již na ostatní agendy nezbývá čas. Ve dvou případech si obce myslí, že by zavedení místní Agendy 21 v jejich obci zefektivnilo jednání s obyvateli, ostatní si myslí, že by jim zavedení nijak nezjednodušilo spolupráci.

Obrázek 22 Znáte principy místní Agendy 21?

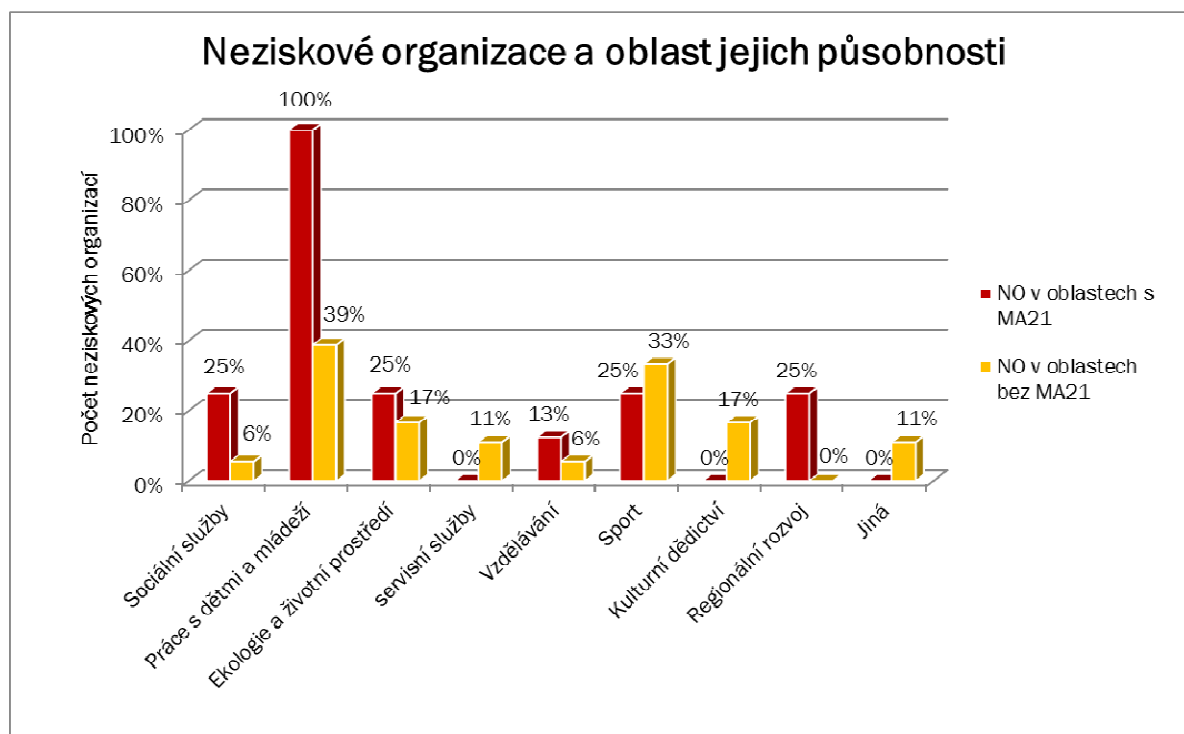
Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

5.3 Zhodnocení a doporučení

Při porovnání rozdílů mezi neziskovými organizacemi, které jsou aktivní v oblastech, kde je uplatňována místní Agenda 21, a těmi, které své aktivity provádějí v obcích a regionech, kde místní Agendu 21 nemají, je nejpatrnější zejména ve spokojenosti se spoluprací s místní samosprávou. Hodnotitelé si nejvíce cení aktivní spolupráce s místní samosprávou.

Působení neziskových organizací v oblastech s místní Agendou 21 je průměrně delší, než v oblastech bez MA21. Zároveň jsou tyto organizace více aktivní v oblasti regionálního rozvoje, v sociálních službách a více pracují s dětmi a mládeží. Naopak neziskové organizace v oblastech bez místní Agendy 21 jsou více zaměřené na sport, ekologii a poradenské služby. Porovnání oblastí působení je zobrazeno na obrázku číslo 23. Zajímavým zjištěním je, že v oblastech bez místní Agendy 21 nejsou v odpovídajícím vzorku neziskových organizací zastoupeny ty, které by se věnovaly regionálnímu rozvoji. Z toho by se dalo usuzovat, že pokud v těchto oblastech takové organizace neexistují, neexistuje v obci tlak ze strany NO k zavedení principů místní Agendy 21.

Obrázek 23 Porovnání neziskových organizací a oblastí jejich působení

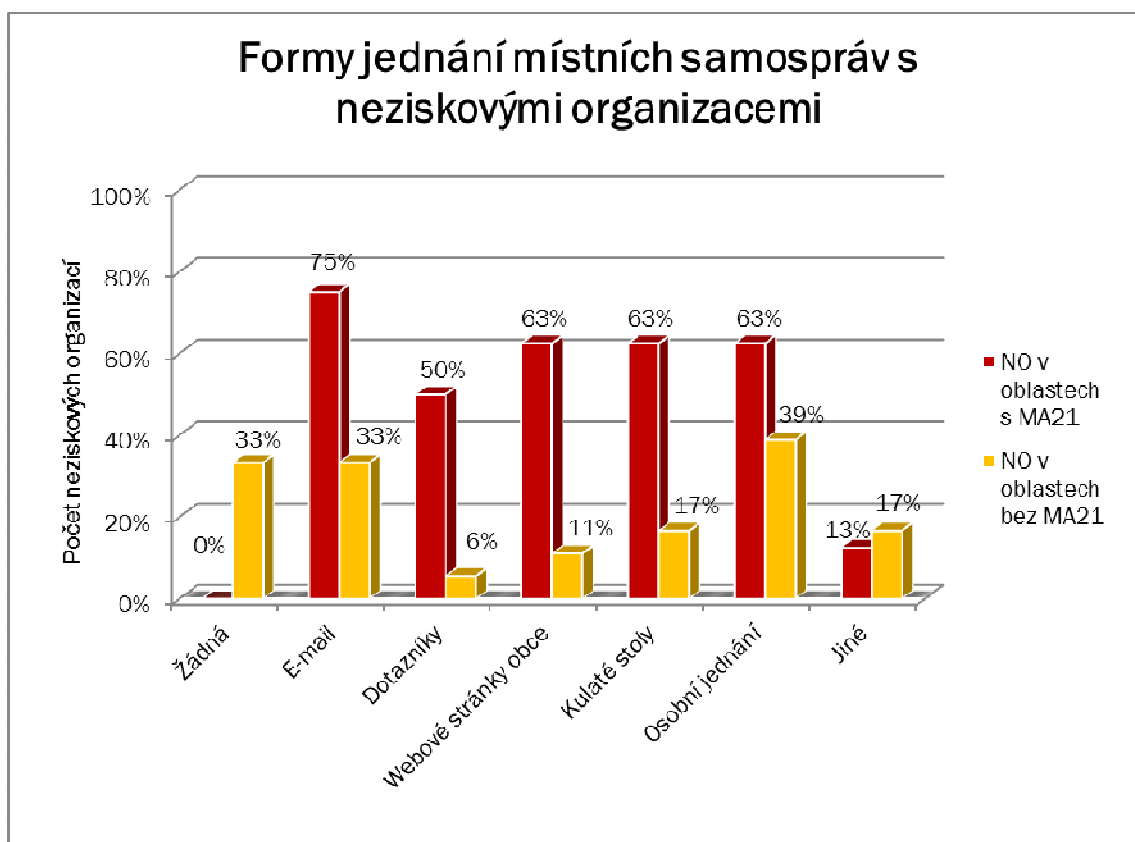
Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

V obou skupinách převažuje velikost členské základny mezi 6 až 20 stálými členy. Z obdržených odpovědí lze usoudit, že neziskové organizace působící v obcích, kde je místní Agenda 21 uplatňována, získávají vyšší finanční podporu na své aktivity. Průměr získané veřejné podpory od obcí je necelých 45 % jejich potřeb. Obce, které neuplatňují místní Agendu 21, poskytly svým neziskovým organizacím průměrnou podporu ve výši 34 %. Z toho lze odvodit, že obce s MA21 více podporují své neziskové organizace, ať už přímo finančně nebo za pomoci jiných nástrojů (bezplatný pronájem prostor, propagace apod.).

Pokud neziskové organizace chtějí získávat informace o dění v regionu, činí tak v obou případech nejčastěji za pomoci místních periodik, internetových stránek obce či regionu nebo osobním kontaktem s členy zastupitelstva. Nejméně naopak využívají nástěnek v obcích. Rozdílný pohled je na situace, kdy místní samospráva chce jednat s neziskovými organizacemi o dění v regionu. Dle neziskových organizací v oblastech s MA21 je nejčastěji využíván e-mail, webové stránky či jednání formou kulatých stolů. V obcích bez místní Agendy 21 je dle neziskových organizací nejčastěji využíváno osobní jednání či e-mail, skoro vůbec nevyužívají obce webové stránky či dotazníky. Jak je patrné z obr. č. 24, v šesti

případech neziskové organizace uvedly, že je místní samospráva žádným způsobem nekontaktuje, pokud jedná o změnách v obci či regionu.

Obrázek 24 Formy jednání místních samospráv s neziskovými organizacemi

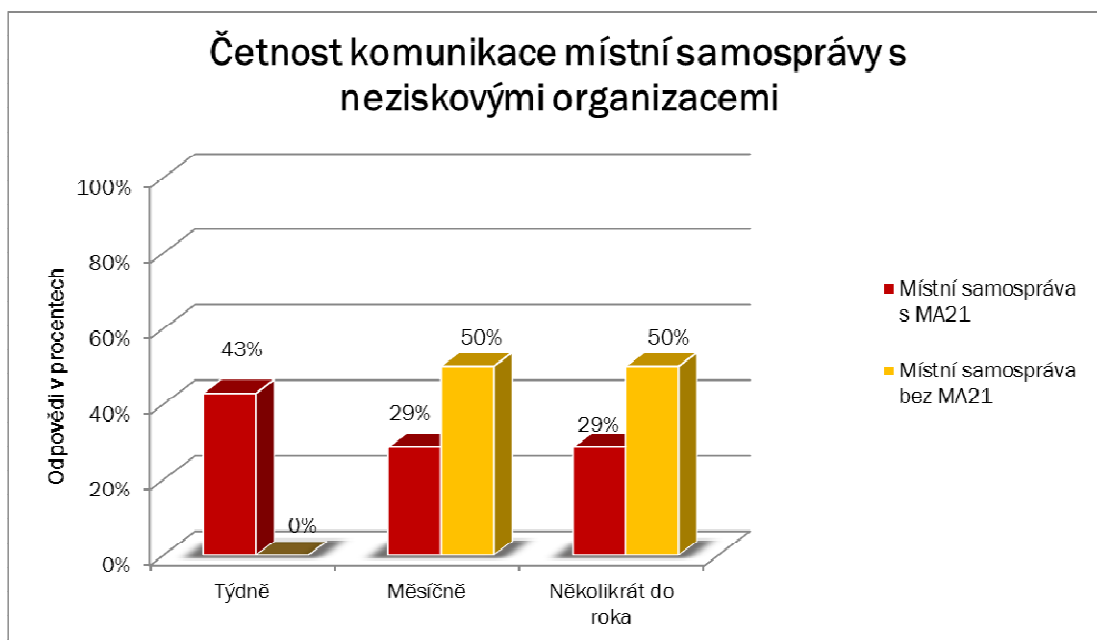
Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Ze získaných odpovědí zároveň vyplynulo, že neziskové organizace v regionech s místní Agendou 21 mají pocit, že svými aktivitami ovlivňují dění v obci (pouze dva případy uvedly, že tomu tak není). Z neziskových organizací v oblastech bez MA21 devět z osmnácti dotázaných odpovědělo, že svým jednáním neovlivňují dění v regionu. Šest z nich u odlišné otázky uvedlo, že se ani o ovlivnění veřejné politiky nijak nesnaží.

Nejmarkantnější rozdíly v reakcích místních samospráv jsou k otázce ohledně spolupráce s neziskovými organizacemi. Všechny odpovídající obce aplikující místní Agendu 21 považují neziskové organizace za rovnocenného partnera při řešení společných otázek o vývoji obce. Pouze polovina samospráv neuplatňující místní Agendu 21 považuje neziskové organizace za sobě rovného partnera. To je nejspíš i důvodem, proč 90 % z nich nevyužívá pomoci neziskových organizací při zavádění důležitých změn v obci či regionu. Jak je patrné

z obrázku 25, místní samosprávy s místní Agendou 21 spolupracují s neziskovými organizacemi mnohem častěji, než tomu je v obcích, které tyto principy neuplatňují. Menší rozdíly jsou i v zaměření neziskových organizací, s kterými nejčastěji spolupracují. Shodně z šetření vyšlo, že nejvíce spolupracují v oboru práce s mládeží a v oblasti sportu. Místní samosprávy jako další nejčastější aktivity uvedly sociální služby a regionální rozvoj. Naopak místní samosprávy bez MA21 dále nejvíce spolupracují v oblasti ekologie. Regionální rozvoj či oblast kulturního dědictví označili jako nejméně frekventovanou spolupráci. U obou typů místních samospráv na téměř posledním místě je oblast vzdělávání.

Obrázek 25 Četnost komunikace místní samosprávy s neziskovými organizacemi

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Odlišnosti jsou patrné i v druzích využití komunikace. Aplikující místní samosprávy využívají ve všech případech dotazníky, osobní jednání a kulaté stoly, aby zajistily otevřenou debatu o možném vývoji obce a potřebách místní společnosti. Ani jedno z oslovených zastupitelstev nevyužívá při debatách o dění v obci kulatých stolů či dotazníky, velice omezeně dávají prostor k e-mailové komunikaci. Pokud tyto obce finančně podporují své neziskové organizace, tak pouze v menší míře, v některých případech nenabízí ani jiný druh podpory.

Při srovnání odpovědí získaných jak od neziskových organizací, tak od místních samospráv, v oblastech s místní Agendou 21 vyniká skutečnost, že všechny oslovené samosprávy dostávají od neziskových organizací návrhy na zlepšení či zefektivnění chodu obce. V 90 % pomoc od neziskových organizací využijí, pokud chtějí zavést dílčí změnu v obci. I neziskové organizace dle odpovědí cítí, že svými aktivitami, návrhy a připomínkováním alespoň částečně ovlivňují vývoj své obce.

Z obrázku č. 26 je zřejmé, že místní samosprávy sice považují neziskovou organizaci za sobě rovného partnera, ale naopak tyto organizace o tom nejsou přesvědčeny. Polovina z nich (50 %) je názoru, že rovnocenným partnerem při jednání o směru rozvoje dané obce nejsou.

Obrázek 26 Existuje rovnocenné partnerství mezi místní samosprávou a neziskovými organizacemi?

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

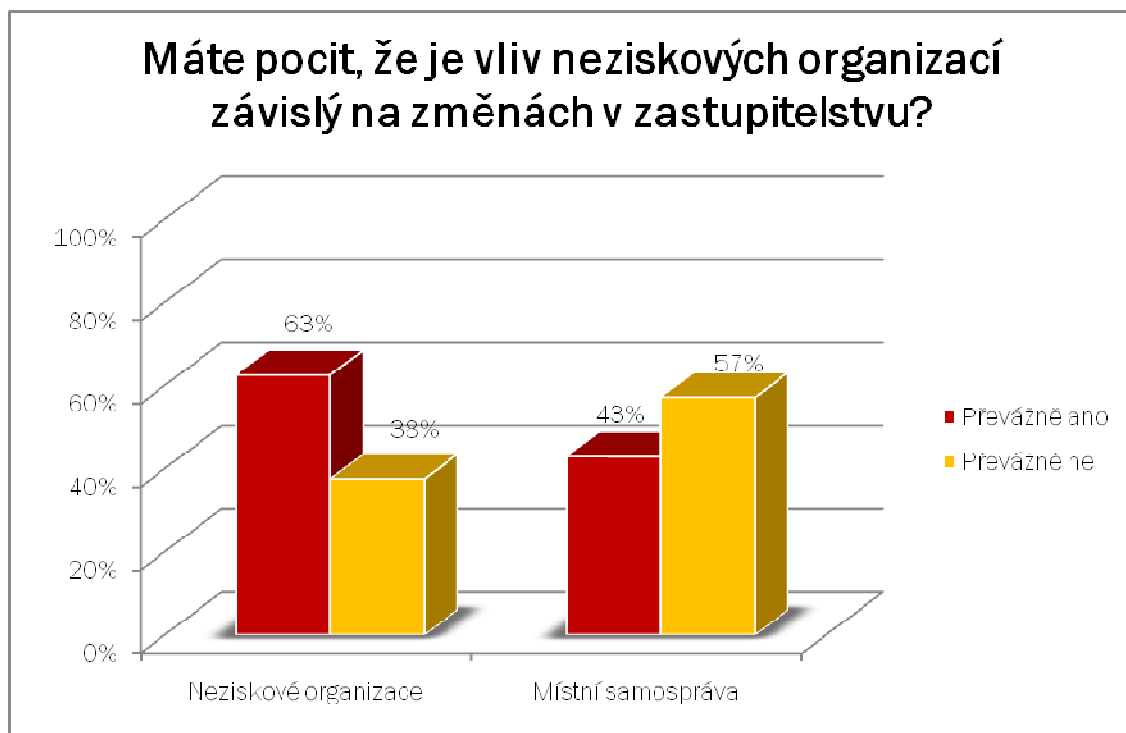
Z odpovědí dále vyplynulo, že obě strany využívají velice často k řešení místních otázek jednání formou kulatých stolů, kde se mohou sejít jak zastupitelé, tak i zástupci místních obyvatel, neziskové organizace i místní podnikatelé. Dohromady zde upravují návrh projektu tak, aby byl co nejvíce přínosný všem stranám, zároveň dochází ke kompromisům za možné účasti všech, takže s ním jsou seznámeni a chápou důvody, proč bylo dané řešení nakonec

zvoleno. Neziskové organizace se snaží ovlivnit veřejnou politiku zejména připomínkováním, podáváním návrhů či iniciováním debat, velice málo využívají možnosti zpětné kontroly či zajištění expertních posudků. Spolupráce s neziskovými organizacemi je u místních samospráv aplikujících Agendu 21 zejména při tvorbě strategických plánů, zároveň neziskové organizace poskytují po dohodě se zastupitelstvem takové služby, při kterých zastupují město. To jim na jejich činnost na oplátku poskytne například finance či potřebné prostory apod.

Z výzkumu je patrné, že z pohledu místní samosprávy s nimi občané jednají přímo (a to v 86 %), pokud chtějí řešit otázky ohledně obce a jejího vývoje. Neziskové organizace si myslí, že zastupují občany v jednání se samosprávou v necelých 40 % případech.

Z obrázku č. 27 lze vyvodit, že u neziskových organizací převládá názor, že jejich vliv na dění v obci je závislý na změnách v zastupitelstvu, tak alespoň odpovědělo 63 % subjektů. Místní samospráva také přiznává, že tato závislost existuje, ale pouze ve 43 %. Z toho lze usuzovat, že možnost ovlivnit veřejné dění v obci neziskovými organizacemi není stálá a že velice záleží na stávajícím složení zastupitelstva a na aktuální míře jeho otevřenosti ke vzájemné spolupráci. Poté se mohou sice neziskové organizace nadále snažit podávat nové návrhy, ale pokud zastupitelstvo nebude přístupno společnému jednání, není velká šance, že budou neziskové organizace úspěšné.

Obrázek 27 Máte pocit, že je vliv neziskových organizací závislý na změnách v zastupitelstvu?

Zdroj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

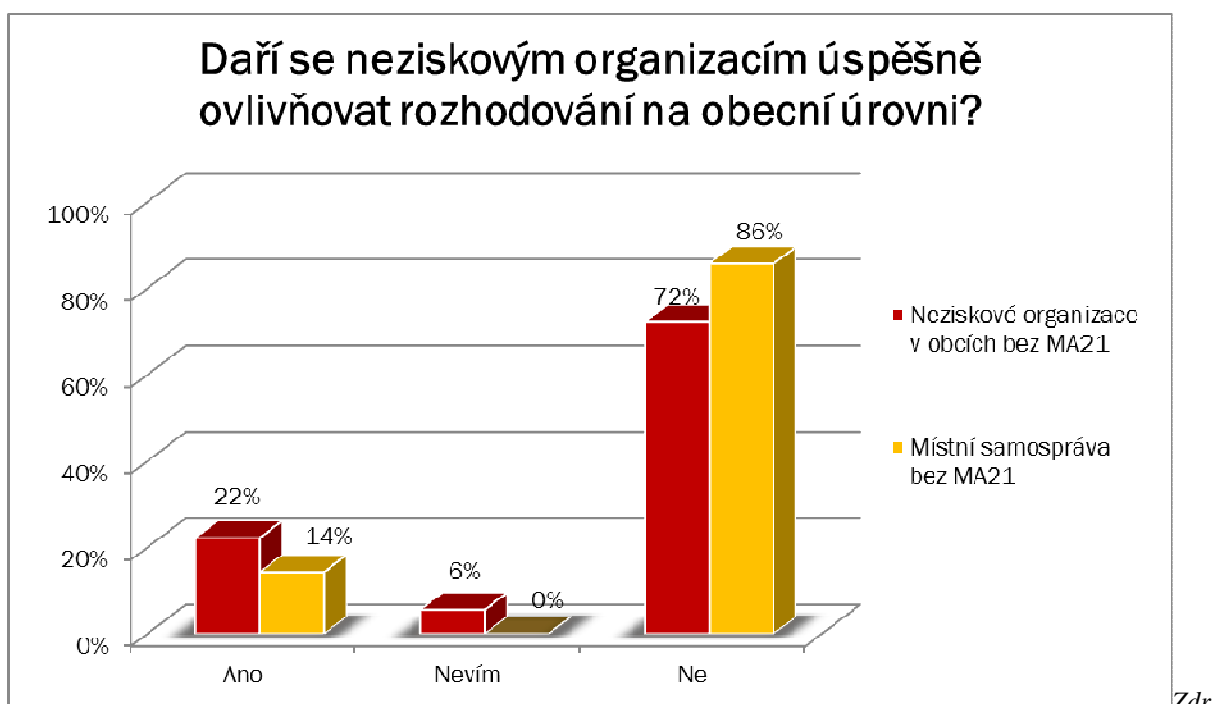
Z obou pohledů lze ale podle získaných odpovědí vyhodnotit, že se spolupráce po zavedení místní Agendy 21 zlepšila, u místních samospráv si to dokonce myslí všech osm dotázaných subjektů.

Již z prvního pohledu na srovnání místních samospráv a neziskových organizací v obcích, kde místní Agenda 21 není uplatňována, je zřejmé, že spolupráce není na takové úrovni, jako v obcích, kde Agendu 21 aplikují. Z odpovědí vyplynulo, že občané jednají přímo se samosprávou a nevyužívají neziskové organizace jako svého prostředníka (samospráva je toho názoru ve 100 %, neziskové organizace si to myslí v 83 %).

Dle mínění části neziskových organizací, příslušné části místní samosprávy neorganizují žádné akce, na kterých by dala prostor neziskovým organizacím pro jejich aktivity. Podobné je to i s pohledem na rovnocennost těchto partnerů, polovina neziskových organizací se domnívá, že rovnocenným partnerem nejsou. Také polovina místních samospráv při jednání o změnách v obci nepovažuje neziskové organizace za sobě rovnocenného společníka.

Další ukázka vlivu neziskových organizací na změny v obci je znázorněna na obrázku č. 28, kde je zobrazen názor neziskových organizací a zastupitelstev ohledně úspěšnosti ovlivnění veřejného dění těmito organizacemi. Je patrné, že převládá názor o neúspěšnosti, místní samospráva v 86 % uvedla, že neziskové organizace nejsou úspěšné při snaze ovlivnit veřejné dění a rozhodování na obecní úrovni.

Obrázek 28 Daří se neziskovým organizacím úspěšně ovlivňovat rozhodování na obecní úrovni?

oj: zpracováno dle vlastního dotazníkového šetření

Oproti výsledkům v oblastech, kde je aplikována místní Agenda 21, zde nepovažují místní samosprávy vliv neziskových organizací za závislý na změnách ve složení zastupitelstva, a to v 75 %, stejného názoru je i 40 % neziskových organizací. V 56 % nepovažují neziskové organizace tuto spolupráci za dostatečnou, přiznávají ale také, že se ji, ve většině případů, nepokusily nijak zlepšit. Stejný názor převládá i z pohledu místních samospráv. Pokud se některá ze stran komunikaci zlepšit pokusila, pak nejvíce pomocí stálého osobního kontaktu či volbou jiného zastupitelstva.

Klíčovým zjištěním této práce je fakt, že ve dvou z osmi případů inspirací k zavedení místní Agendy 21 byly právě neziskové organizace. Jedna z odpovídajících dokonce utvořila vítězné uskupení ve volbách do zastupitelstva městské části, následně začala prosazovat změny k větší otevřenosti a lepší komunikaci se státní správou s cílem zamezení neefektivních a nevhodných projektů, které byly v minulosti vytvořeny. Byla jimi úspěšně implementována místní Agenda 21, která přinesla větší zapojení veřejnosti, lepší a cílenou nabídku místních akcí, což má zároveň dopad i na kvalitnější rozhodování obce a na úspory.

Zároveň z analýzy vyplynulo, že v oblastech bez místní Agendy 21 nejsou přítomné neziskové organizace, které by byly zaměřeny na rozvoj regionu a které by tlačily místní samosprávy ke změnám a případnému aplikování místní Agendy 21, díky kterému by mohly lépe identifikovat palčivé oblasti jejich rozvoje a na ty se zaměřit.

Zajímavým faktem je, že v oblastech bez místní Agendy 21 samosprávy v polovině odpovědí přiznávají fakt, že neziskové organizace nejsou jejich rovnocenným parterem při jednání a rozhodování o změnách. V kontrastu k tomu je patrné, že o rovnocennosti jsou pouze přesvědčeny místní samosprávy aplikující MA21, neziskové organizace v obou oblastech nejsou jednoznačně rozhodnuty.

5.4 Náměty ke zlepšení

Jak se z výzkumu ukazuje, zavedení místní Agendy 21 rozhodně zlepšuje spolupráci neziskových organizací a místních samospráv. Nejenže je pořádáno více osobních jednání, na kterých lze řešit uskutečnění společných projektů, ale je i jasnější společné chápání dlouhodobých cílů, kdy je sestaven strategický plán obce společně ve spolupráci s veřejností a tím přestává být vše řešeno ad hoc. Zároveň nově vznikají společné platformy (veřejná fóra, kulaté stoly apod.), na kterých je řešena společná budoucnost obce. Také úředníci lépe chápou roli a potenciální přínos neziskových organizací pro obec. Celkově se zastupitelstvo stává otevřenější návrhům ze strany neziskových organizací a občanů, takže obec může tvořit přesněji cílené programy vývoje s vysokou podporou místních obyvatel.

Z dotazníků vyplynulo, že v oblastech, kde místní Agenda 21 aplikována není, nemají o její existenci žádnou představu. A pokud jsou obě strany s principy místní Agendy 21 seznámeny, pak plně neznají nebo nejsou vůbec seznámeny s jejími přínosy pro společnost. Zde se jeví výrazná absence prosazování a osvětlení principů aplikace Agendy 21, aby obce či regiony měly možnost se v dané problematice zorientovat a lépe pochopit kladné důsledky aplikování této Agendy. Samozřejmě existují i případy, kdy obec funguje natolik dobře sama o sobě, že nevidí potřebu se do zavedení místní Agendy 21 pouštět a preferuje jiné agendy, na které vynakládá svůj čas a možnosti.

Vyniká také skutečnost, že ač samosprávy s místní Agendou 21 považují neziskové organizace za rovnocenného partnera, tak tento pocit není neziskovými organizacemi sdílen. Je tedy potřeba, aby samosprávy dávaly více najevo svůj kladný vztah k místním organizacím, zvaly je na všechna jednání a častěji je informovaly o dění, vývoji v obci a stavu schválených

projektů. Z šetření je patrné, že sice prvotní komunikace mezi subjekty je dostatečná, ale již neexistuje v takové míře zpětná vazba, která by informovala zúčastněné strany o průběhu projektu či jeho výsledku.

S tím souvisí i propagace místní Agendy 21 v obecních médiích. Při pokusu dohledat informace na webových stránkách o stavu Agendy 21 či projektech, které byly v rámci ní provedeny, bylo potřeba dlouho pátrat, než autorka mohla dané informace získat. Pokud by byly snadněji dostupné, měly by tak i neziskové organizace jednodušší přístup k informacím o strategii obce a mohly by se více zapojit do jednání, jelikož by měly větší povědomí o chystajících se změnách a možnostech vývoje. Tímto by získaly i přístup k informacím, které se jich blízce dotýkají a častěji by převzaly tyto problémy za své a cítily by potřebu je řešit.

Na druhou stranu by neziskové organizace měly více sledovat možnosti zapojení se do procesu plánování a zároveň i do kontroly již provedených plánů, aby mohly lépe ovlivňovat vývoj v obci. Z analýzy vyplynulo, že neziskové organizace sice pasivně přijímají informace o dění v jejich regionu, ale již tak aktivně nevyhledávají informace samy a poté se na jejich základě aktivně nepodílejí na vývoji místní Agendy 21.

Závěr

Tuto analýzu nelze považovat za plnohodnotný výsledek současné situace v celé České republice, jelikož vzorek odpovídajících subjektů byl omezený. Jednak je to dáno tím, že cílem práce bylo zmapovat situace pouze ve vybraném regionu. A dále je to zejména způsobeno nezájmem samospráv a neziskových organizací odpovídat na rozeslaný dotazník. Vybraným místním samosprávám byl dotazník zaslán opakovaně, ale ani toto či telefonická komunikace je nepřesvědčila k řádnému vyplnění. Zpočátku autorka zvolila i cestu osobního jednání přímo s radnicí, ale po několika neúspěšných pokusech, při kterých byla vždy odkázána na e-mail, tuto variantu již dále nevyužívala. Lze tedy očekávat, že odpovědi jsou získány od těch samospráv, které jsou nakloněny otevřenému jednání s občany a mají tedy dobře propracovanou místní Agendu 21 či zvládají proces společného jednání s veřejností, aniž by ho potřebovaly jakkoliv zastřešit. Z toho lze usuzovat, že pokud by nakonec byly získány odpovědi i za zastupitelstva, která dotazník neodeslala, vyzněl by výsledek výzkumu pro místní Agendu ještě pozitivněji.

V souvislosti s touto hypotézou je zajímavé zmínit, že procento návratnosti dotazníku u místních samospráv aplikujících místní agendu bylo výrazně vyšší, než od běžných obcí. Bylo by tedy možné vytvořit závěr, že výsledek šetření může být ovlivněn chybovostí vzorku získaných odpovědí, kdy jednoduše na výzkum odpověděly obce, které častěji a lépe komunikují s veřejností.

Z této práce lze při porovnání principů a výsledků šetření utvořit několik celkových závěrů.

Samotná aplikace místní Agendy 21 je silným základem pro zdařilé fungování vztahů mezi místní samosprávou, občany a neziskovými organizacemi. Je to systém s vnitřním samovolně fungujícím mechanismem proti chybným krokům a rozhodnutím v řízení i plánování vývoje společnosti na regionální úrovni. Neziskové organizace zde fungují jako spojnice mezi potřebami občanů na jedné straně a místní samosprávou, kdy občané mají oporu v neziskových organizacích pro prosazování svých názorů, případně i podporu v boji proti rozhodnutím či záměrům místní samosprávy.

Na druhou stranu jsou neziskové organizace přínosem i pro místní samosprávy, kdy fungují jako sdělovací prostředek občanům, skrze svou činnost informují občany

o postojích zastupitelů, o možnosti rozvoje jejich obce. Zároveň mohou občanům lépe vysvětlit nutné kroky k dosažení společného cíle, protože občané z principu více důvěřují místním občanským sdružením a iniciativám než samosprávě, což může vyplývat z dřívějších negativních zkušeností. Zde se nabízí příležitost tuto nedůvěru zvrátit.

Úspěchem je, že místní samosprávy začínají trvale počítat s přítomností a vlivem místních neziskových organizací, které jsou tak aktivně zapojeny do veřejného dění. Zároveň získaly neziskové organizace větší přístup k informacím o budoucím rozvoji obce či regionu, mohou vnést do jednání svůj pohled a tím ovlivnit, kam bude rozvoj oblasti směřovat. Samospráva se tím stala i transparentnější, jelikož existuje kontrola jejich činnosti ze strany neziskových organizací a veřejnosti, spravování věcí veřejných je otevřenější a není již tak závislé na politické situaci v dané chvíli.

Další výhodou spolupráce neziskového sektoru a místní samosprávy je v rozvoji místní Agendy 21 díky podpoře místních akcí. Samosprávy podporují již existující akce registrovaných neziskových organizací, či ve spolupráci s nimi pořádají vlastní aktivity, na které by třeba bez pomoci neziskových organizací neměly dostatek lidské kapacity či vybavení.

Autorka touto diplomovou prací udělala prvotní studii v oblasti vztahů neziskových organizací a místních samospráv v oblastech s místní Agendou 21 a dospěla k zajímavým závěrům. Proto by bylo zajímavé se této problematice věnovat i v jiných pracích, ať už zaměřených na jiný region, který by bylo možný porovnat s výsledky této práce, či na stejnou oblast v časovém posunu.

Autorka se domnívá, že klíčová zjištění uvedená v předchozí kapitole dokazují, že neziskové organizace mají vliv na aplikaci místní Agendy 21 v místní samosprávě, což dokládá i fakt, že ve dvou případech to byly právě neziskové organizace, které podnítily členy místní samosprávy k zájmu o Agendu 21 a k její následné aplikaci.

Zdroje

Tištěná literatura

- [1] Agenda 21: český překlad textu části Přílohy II dokumentu Report of the United Nations Conference on Environment and Development Rio de Janeiro, 3-14 June 1992. [Praha]: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 1998. 328 s. ISBN 80-7212-039-5.
- [2] Boukal, Petr. Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe). Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2009. 303 s. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-245-1650-9.
- [3] Cihelková, Eva a kol. Regionalismus a multilateralismus: základy nového světového obchodního řádu. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. 373 s. ISBN 978-80-7400-196-3.
- [4] Frič, Pavol. Neziskové organizace a ovlivňování veřejné politiky: (rozhovory o neziskovém sektoru II). Vyd. 1. Praha: Agnes, 2000. 113 s. ISBN 80-902633-6-4.
- [5] Galvasová, Iva a kol. Spolupráce obcí jako faktor rozvoje. Vyd. 1. Brno: Georgetown, 2007. 138 s. ISBN 978-80-86251-20-2.
- [6] Ganguly, Prabir a kol. Agenda 21 a lokální udržitelnost. Praha: Sdružení environmentálně zaměřených občanů, 1998. 54 s. ISBN 80-7212-069-7.
- [7] Hyánek, Vladimír. Neziskové organizace: teorie a mýty. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2011. 131 s. ISBN 978-80-210-5651-0.
- [8] Jeníček, Vladimír a kol. Vyvážený rozvoj: na globální a regionální úrovni. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. 132 s. ISBN 978-80-7400-195-6.
- [9] Krčová, Bohumila, ed. a kol. Mezisektorová spolupráce na místní úrovni - možnost efektivního rozvoje demokracie v České republice: analýza. Praha: IEWS - Prague Center, [2001?]. 83 s. ISBN 80-238-7562-0.
- [10] Petrová, Marie a Tým, Antonín. Místní Agenda 21. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009. 15 s. ISBN 978-80-85087-76-5.
- [11] Maier Karel a kolektiv. Udržitelný rozvoj zemí, Grada Publishing a.s., Praha 2012
- [12] Metodika „Implementace MA21 v Moravskoslezském kraji“ a příkladů dobré praxe: Zavádění MA21 krok za krokem v obcích a městech do 5 000 obyvatel na příkladech měst v Moravskoslezském kraji. Odbor životního prostředí a zemědělství: Krajský úřad Moravskoslezského kraje, 2011. 92 s.
- [13] Metodika pro místní Agendy 21 v České republice: strategie, postupy a techniky uplatnění MA21 na místní a regionální úrovni. [Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky], 2003. [105] s. ISBN 80-7212-505-2.

[14] Musil, Petr. Globální energetický problém a hospodářská politika se zaměřením na obnovitelné zdroje, C. H. Beck, Praha 2009, s. 53

[15] Neziskovky a regionální rozvoj: analýza spolupráce nestátních neziskových organizací a veřejné správy na tvorbě krajských rozvojových dokumentů, případně dalších dokumentů relevantních pro EU - červen 2003. Přerov: Centrum pro komunitní práci, 2003. 153 s. ISBN 80-86902-13-7.

[16] Report of the United Nations Conference on Environment and Development: Rio de Janeiro, 3-14 June 1992. Vol. 3. New York: United Nations, 1993. IX, 254 s. ISBN 92-1-100498-5.

[17] Rektořík, Jaroslav a kol. Organizace neziskového sektoru: základy ekonomiky, teorie a řízení. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2001. 177 s. ISBN 80-86119-41-6.

[18] Růžičková, Růžena. Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně. Olomouc: ANAG, 2001. 111 s. ISBN 80-7263-080-6.

[19] Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 2., roz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 455 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-086-4.

[20] Vochozka, Marek a kol. Podniková ekonomika. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 570 s. Finanční řízení. ISBN 978-80-247-4372-1.

Ostatní zdroje

[21] Agenda 21: United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 [online]. 1992 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

[22] CENIA. Resort životního prostředí: Ministerstvo životního prostředí [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/CENMSFK2CK1O](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/CENMSFK2CK1O)

[23] Neziskovky.cz: Co je to neziskový sektor. [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor/

[24] Místní Agenda 21: Portál MA21 [online]. 2013 [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.ma21.cz/>

[25] účast na vzdělávacím kurzu CVNS: Občanská společnost v multidisciplinární perspektivě. Brno, Masarykova Univerzita 2013

[26] Daněčková, Zuzana. Vlastní dotazníkové šetření, 2013

Příloha A: dotazník

Vliv neziskových organizací na uplatňování principů MA21 v místní samosprávě - PDF report

2 Náhled dotazníku

Vliv neziskových organizací na uplatňování principů MA21 v místní samosprávě

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času k vyplnění následujícího dotazníku, na základě kterého bude vypracována diplomová práce.

1. Dotazník vyplňujete jako nezisková organizace nebo místní samospráva?

- nezisková organizace
- místní samospráva

2. Jak dlouho existuje vaše nezisková organizace? Uveďte prosím počet let.

3. V jakém oboru jste aktivní?

- Sociální služby
- Práce s dětmi a mládeží
- Ekologie a životní prostředí
- Servisní služby (např. poradenská a informační činnost)
- Vzdělávání
- Sport
- Kulturní dědictví
- Regionální rozvoj
- Jiný

4. Kolik má vaše nezisková organizace stálých členů?

- 1-5
- 6-20
- 21-50
- 50 a více

5. Jak širokou veřejnost oslovujete při svých aktivitách?

- Pouze své členy
- Převážně své členy
- Místní obyvatele
- Širokou veřejnost

6. Kolik akcí do roka pořádáte?

7. Jaký je rozsah vaší působnosti?

- Místní
- Okresní
- Krajská
- Celorepubliková
- Mezinárodní

8. Využíváte veřejnou podporu k financování svých aktivit?

- Ne
- Pokud ano, z kolika procent?

9. Získáváte i jinou, než finanční, podporu od obce/regionu?

- Ne
- Pokud ano, jakou?

10. Spolupracujete s místní samosprávou při svých aktivitách?

- Ano
- Ne

11. Je některý z vašich členů zároveň členem místní samosprávy?

- Ne
- Pokud ano, myslíte si, že je díky tomu spolupráce s místní samosprávou jednodušší?

12. Jakým způsobem získáváte informace o dění v regionu?

- Osobní kontakt
- E-mail
- Nástěnka
- Webové stránky obce/regionu
- Periodikum
- Nezískávám
- Jiný způsob, prosím uveďte:

13. Inicjuje místní samospráva sama jednání s vámi? Pokud ano, jakou formou?

- Ne
- Ano, e-mailem
- Ano, dotazníky
- Ano, pomocí webových stránek
- Ano, formou kulatých stolů
- Ano, osobní jednání
- Ano, jinou formou:

14. Organizuje místní samospráva akce, na které vás zve a nabídne vám prostor pro své aktivity?

- Ano
- Ne

15. Cítíte, že svými aktivitami ovlivňujete dění v obci/regionu?

- Ano
- Převážně ano
- Převážně ne
- Ne

16. Pokud chce veřejnost změnit postoj místní samosprávy, komunikuje přímo nebo skrze neziskové organizace?

- Převážně přímo s místní samosprávou
- Převážně přes neziskové organizace

17. Myslíte si, že vás místní samospráva považuje za rovnocenného partnera při jednání o změnách v obci/regionu?

- Ano
- Převážně ano
- Převážně ne
- Ne

18. Je pro vás důležitý osobní kontakt při jednání s místní samosprávou?

- Ano
- Ne

19. Jakým způsobem se snažíte ovlivnit veřejnou politiku?

- Připomínkování
- Podávání návrhů
- Iniciování debat
- Kontrola
- Poskytování expertních posudků
- Nijak
- Jinak

20. Daří se vám úspěšně ovlivňovat rozhodování na obecní úrovni?

- Ne
- Ano, uveďte prosím příklad:

21. Jakou roli při ovlivňování veřejného dění hraje velikost neziskové organizace?

- Žádnou
- Malou
- Velkou
- Zásadní

22. V porovnání s minulostí, jsou neziskové organizace angažovanější při ovlivňování veřejného dění?

- Ano
- Ne
- Nedokáží posoudit

23. Máte pocit, že je váš vliv závislý na změnách v zastupitelstvu?

- Ano
- Převážně ano
- Převážně ne
- Ne

24. Lze očekávat v blízké budoucnosti změny ve vlivu neziskových organizací na veřejné rozhodování? Případně uveďte příklad

25. Jste si vědomi, že je ve vašem regionu/obci uplatňována místní Agenda 21?

- Ano
- Ne

26. Zavedení místní Agendy 21 bylo prvotně iniciováno ze strany neziskových organizací nebo místní správy?

- Neziskové organizace
- Místní samospráva
- nevím

27. Zvýšil se počet vámi pořádaných aktivit po aplikaci místní Agendy 21?

- Ne
- Pokud ano, máte pocit, že k tomu aplikace MA21 přispěla?

28. Zlepšila se spolupráce s místní samosprávou po aplikaci místní Agendy 21?

- Ano
- Ne
- Nedokáži posoudit

29. Pokud se spolupráce zlepšila, uveďte prosím v čem.

30. Změnil se prostor k debatám s místní samosprávou po zavedení principů MA21?
- Ano, zvětšil se
 - Nezměnil se
 - Ano, zmenšil se
31. Dochází po aplikaci MA21 k menším střetům zájmů mezi obcí a obyvateli? Jsou častěji hledány kompromisy či řešení vyhovující všem jednajícími stranám?
- Ano
 - Ne
 - Nedokáži posoudit
32. Myslíte si, že by zavedení principů místní Agendy 21 zvětšilo prostor vašeho vlivu na dění v obci?
- Ano
 - Ne
 - Nedokáži posoudit, tyto principy neznám
33. Dává vám radnice prostor k debatám o dění v obci/regionu?
- Ano
 - Ne
34. Spolupracuje s vámi místní samospráva při rozhodování o dění a vývoji v obci/regionu?
- Ano
 - Ne
 - Chtěli bychom, ale u rozhodování nám není dán prostor
35. Považujete spolupráci s místní samosprávou za dostatečnou?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
36. Pokud ne, pokusili jste se nějak spolupráci zlepšit? Uveďte prosím jak.

37. Prosím uveďte název vaší obce (bude využito k zhodnocení úrovně implementace, k dohledání dalších informací)

38. Kolik neziskových organizací je registrováno ve vaší obci?

39. Má vaše samospráva jasně definovanou strategii či plán rozvoje?

- Ano
 Ne

40. Jakým způsobem získávají neziskové organizace informace o dění v regionu?

- Osobní kontakt
 E-mail
 Nástěnka
 Webové stránky obce
 Periodikum
 nezískávají
 Jiným způsobem

41. Nabízíte neziskovým organizacím možnost účastnit se vámi pořádaných akcí?

- Ano
 Ne

42. Poskytujete neziskovým organizacím finanční podporu?

- Ano
 Ne

43. Poskytujete neziskovým organizacím i jinou, než finanční, podporu? Pokud ano, uveďte prosím jakou.

44. Jak často spolupracujete s neziskovými organizacemi?

- Týdně
- Měsíčně
- Několikrát do roka
- Vůbec

45. V jakých oblastech nejčastěji spolupracujete s neziskovými organizacemi? (prosím seřadte dle důležitosti)

	Pořadí
Sociální služby	<input type="text"/>
Práce s dětmi a mládeží	<input type="text"/>
Ekologie a životní prostředí	<input type="text"/>
Servisní služby (např. poradenská a informační činnost)	<input type="text"/>
Vzdělávání	<input type="text"/>
Sport	<input type="text"/>
Kulturní dědictví	<input type="text"/>
Regionální rozvoj	<input type="text"/>
Jiná	<input type="text"/>

46. Iniciují neziskové organizace veřejné debaty o dění v obci?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

47. Jakým způsobem dáváte obyvatelům a organizacím prostor k debatám o dění v obci?

- E-mail
- Dotazníky
- Webové stránky obce
- Kulatý stůl
- Osobní jednání
- Jinak

48. Pokud chce s vámi veřejnost jednat ohledně dění v obci, jedná přímo nebo skrze neziskové organizace?

- Spíše přímo
- Spíše za pomoci neziskových organizací

49. Využíváte pomoci neziskových organizací při zavádění důležitých změn v obci/regionu?

- Spíše ano
- Spíše ne

50. Dostáváte od neziskových organizací návrhy na zlepšení/zefektivnění chodu obce?

- Ano
- Ne

51. Považujete neziskové organizace za rovnocenného partnera při jednání o změnách v obci/regionu?

- Ano
- Ne

52. Jakým způsobem se neziskové organizace snaží ovlivnit veřejnou politiku?

- Připomínkování
- Podávání návrhů
- Iniciování debat
- Kontrola
- Poskytování expertních posudků
- Jinak

53. Daří se neziskovým organizacím úspěšně ovlivňovat veřejnou politiku? V případě, že ano, veďte prosím příklad.

54. Jakou roli při ovlivňování veřejného dění hraje velikost neziskové organizace?

- Žádnou
- Malou
- Velkou
- Zásadní

55. Jakými nedostatky se vyznačují neziskové organizace působící ve vaší obci/v regionu?

- Nezáměr
- Nedostatek zdrojů
- Nedostatek odpovědnosti
- Amatérismus
- Rivalita
- Jiné

56. Je nějaký člen místní správy zároveň členem občanského sdružení (působícího ve vaší obci)?

- Ne
- Ano, prosím uveďte jeho pozici ve správě:

57. Máte pocit, že je spolupráce s neziskovými organizacemi závislá na změnách v zastupitelstvu?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

58. Lze očekávat v blízké budoucnosti změny ve vlivu neziskových organizací na veřejné rozhodování? Případně uveďte příklad

59. V porovnání s minulostí, jsou neziskové organizace angažovanější při ovlivňování veřejného dění?

- Spíše ano
- Spíše ne

60. Aplikuje vaše obec principy místní Agendy 21?

- Ano
- Ne

61. Co bylo impulsem k zavedení a uplatňování místní Agendy 21?

- Nezisková organizace
- Člen místní správy
- Změna ve vedení obce
- Obyvatelé obce
- Sousední obec aplikovala MA21
- Jiný

62. Změnil se počet neziskových organizací po aplikaci MA21?

- Zvýšil se
- Nezměnil se
- Snížil se

63. Domníváte se, že aplikování principů MA21 zlepšilo komunikaci mezi správou a neziskovými organizacemi?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

64. Dochází po aplikaci MA21 k menším střetům zájmů mezi obcí a obyvateli? Jsou častěji hledány kompromisy či řešení vyhovující všem jednajícím stranám?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

65. Znáte principy místní Agendy 21?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

66. Pokusili jste se někdy místní Agendu 21 zavést? pokud ano, proč nepokračujete v uplatňování?

67. Pokusila se některá místní nezisková organizace iniciovat zavedení principů místní Agendy 21?

- Ano
- Ne

68. Myslíte si, že by se zavedením MA21 zefektivnilo jednání s obyvateli?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

69. Změnil se v posledních letech počet neziskových organizací v obci/regionu?

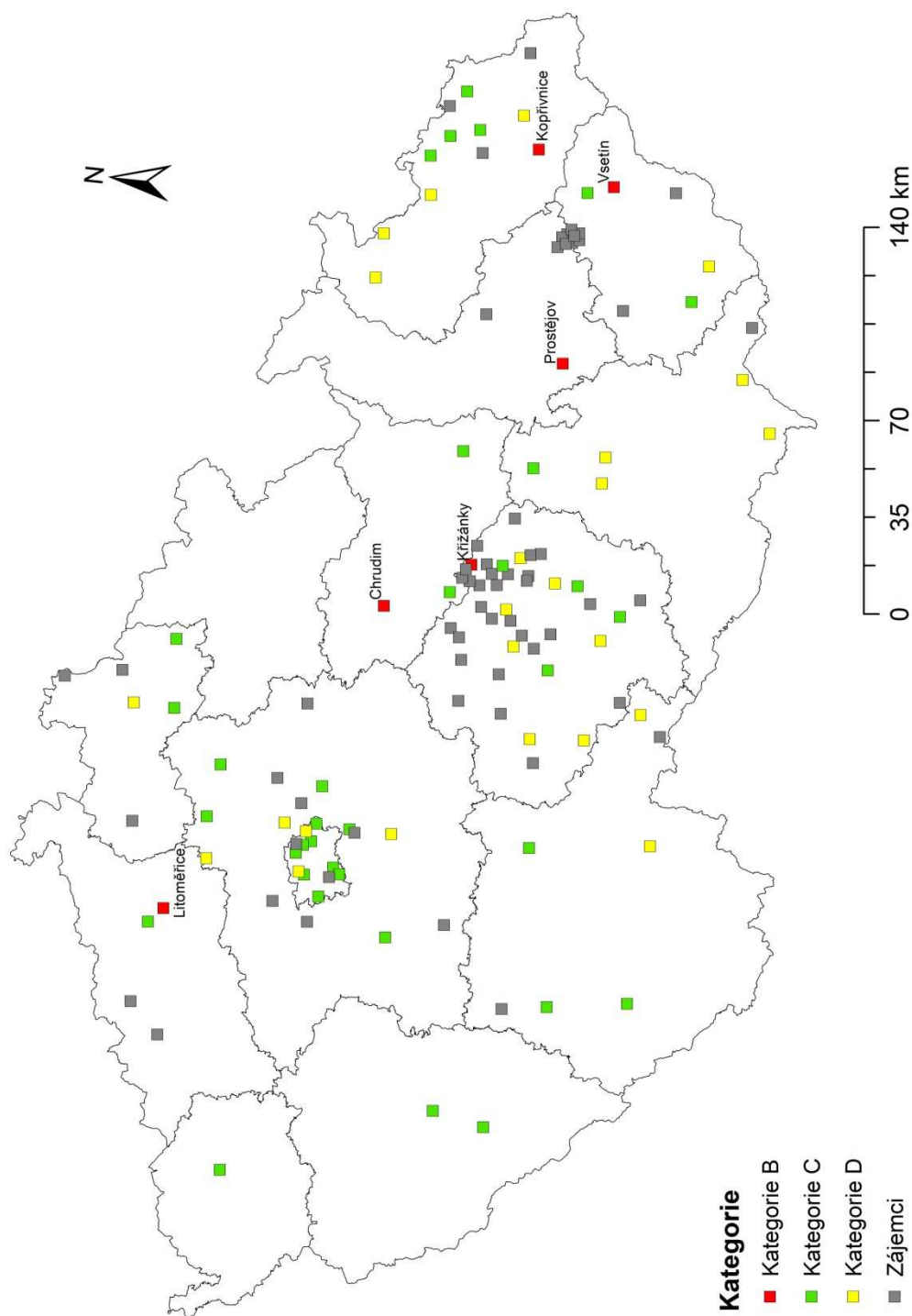
- Ano, zvýšil se
- Nezměnil se
- Ano, snížil se

70. Prostor pro vaše náměty, připomínky k danému tématu:

Děkuji za Vaše odpovědi a čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Příloha B: Mapa ČR s přehledem obcí aplikujících MA21 na různé úrovni

Přehled MA21 v ČR v roce 2012 – obce

Zdroj:

<http://ma21.cenia.cz/Datab%C3%A1zeMA21prohl%C3%AD%C5%BEen%C3%AD/Archiv/2012/tabid/1177/language/cs-CZ/Default.aspx>